ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

## ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

### ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

### ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ
### «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών και άλλες διατάξεις»

**Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις**

**Α.** Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε μετά την επεξεργασία του από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από διακόσια δέκα τέσσερα (214) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Αντικείμενο του νομοσχεδίου είναι, πρωτίστως, η «ολική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την εναλλακτική επίλυση διαφορών. Για πρώτη φορά θεσπίζεται Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, με τον οποίο ρυθμίζονται συνολικά οι επώνυμες μορφές εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (διαιτησία, διαμεσολάβηση, δικαστική μεσολάβηση), και, ταυτόχρονα ρυθμίζεται και κάθε άλλη μορφή εναλλακτικής επίλυσης διαφορών με τη θέσπιση γενικών αρχών κανονιστικού περιεχομένου» (βλ. Α. Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 134)

Το νομοσχέδιο διαρθρώνεται σε εννέα (9) Μέρη (Α-Θ).

Το Μέρος Α΄ (άρθρα 1-19), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια.

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 1-3), υπό τον τίτλο «Σκοπός, Αντικείμενο και Ορισμοί», καθορίζει τον σκοπό (άρθρο 1) και το αντικείμενο (άρθρο 2) του Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών, και παραθέτει νομοθετικούς ορισμούς (άρθρο 3).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 4-11), υπό τον τίτλο «Γενικές Αρχές Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών», ρυθμίζει την εφαρμογή και την επικουρικότητα

των γενικών αρχών έναντι των επιμέρους διατάξεων του Κώδικα (άρθρο 4), κατοχυρώνει τις αρχές της αυτονομίας και της καλής πίστης (άρθρο 5), της εμπιστευτικότητας (άρθρο 6), της αμεροληψίας, ανεξαρτησίας και ουδετερότητας (άρθρο 7), καθώς και της ίσης μεταχείρισης και της προσαρμογής της διαδικασίας στις ιδιαιτερότητες της διαφοράς (άρθρο 8), προβλέπει την εύλογη διάρκεια, την καταλληλότητα και την οικονομία της διαδικασίας (άρθρο 9), θέτει απαιτήσεις ποιότητας και επαγγελματικής επάρκειας του διαιτητή, διαμεσολαβητή, δικαστή - μεσολαβητή ή του κάθε άλλου εκ του νόμου προβλεπόμενου προσώπου ή οργάνου (άρθρο 10), και ρυθμίζει τη συμμετοχή τεχνικών συμβούλων και πραγματογνωμόνων στις διαδικασίες εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (άρθρο 11).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 12-14), υπό τον τίτλο «Αρχές Συσχέτισης Μεθόδων Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών», καθορίζει το γενικό πλαίσιο επιλογής της κατάλληλης μεθόδου (άρθρο 12), τις εξαιρέσεις λόγω της φύσης της διαφοράς (άρθρο 13) και τη δυνατότητα συνδυασμού περισσότερων μεθόδων (άρθρο 14).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 15-18), υπό τον τίτλο «Υποχρεωτική Προδικαστική Προσφυγή σε Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών», προσδιορίζει τις υπαγόμενες σε υποχρεωτική προδικαστική προσφυγή διαφορές στο πλαίσιο της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (άρθρο 15), ρυθμίζει την επιλογή μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής μεσολάβησης (άρθρο 16) και τη διαδικασία της προδικαστικής προσφυγής (άρθρο 17), και προβλέπει χρηματική κύρωση για την αδικαιολόγητη άρνηση συμμετοχής ή αποχή από την εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης (άρθρο 18).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρο 19), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές Διατάξεις [του] Μέρους Α΄», περιέχει εξουσιοδοτική διάταξη για τον καθορισμό της διαδικασίας καταλογισμού και είσπραξης της χρηματικής κύρωσης του άρθρου 18.

Το Μέρος Β΄ του νομοσχεδίου (άρθρα 20-72), υπό τον τίτλο «Διαιτησία», αποτελείται από ένδεκα (11) Κεφάλαια.

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 20-27), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», καθορίζει τον σκοπό (άρθρο 20), το αντικείμενο (άρθρο 21) και το πεδίο εφαρμογής (άρθρο 22) των ρυθμίσεων για τη διαιτησία, θεσπίζει γενικές αρχές και ερμηνευτικούς κανόνες για τη διαδικασία (άρθρο 23), και ρυθμίζει σχετικά με τις γνωστοποιήσεις των εγγράφων ζητήματα (άρθρο 24), τους όρους παραίτησης από την προβολή αντιρρήσεων για τη διαδικασία (άρθρο 25), την έκταση της εξουσίας του αρμόδιου δικαστηρίου (άρθρο 26) καθώς και την αρμοδιότητα των δικαστηρίων σε διαδικασίες αρωγής και εποπτείας της διαιτησίας (άρθρο 27).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 28-31), υπό τον τίτλο «Συμφωνία Διαιτησίας», ρυθμίζει τον τύπο (άρθρο 28) και το ουσιαστικό κύρος της συμφωνίας διαιτησίας (άρθρο 29), και προσδιορίζει τη σχέση της συμφωνίας διαιτησίας με την άσκηση σχετικής αγωγής ενώπιον δικαστηρίου (άρθρο 30), όπως και τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων από τα δικαστήρια (άρθρο 31).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 32-40), υπό τον τίτλο «Συγκρότηση Διαιτητικού Δικαστηρίου και Ευθύνη Διαιτητών», καθορίζει τον αριθμό (άρθρο 32) και τον τρόπο ορισμού των διαιτητών (άρθρο 33), περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις για τις πολυμερείς διαιτησίες (άρθρο 34) και τον ορισμό διαιτητών από το δικαστήριο (άρθρο 35), και ρυθμίζει τους λόγους (άρθρο 36) και τη διαδικασία εξαίρεσης του διαιτητή (άρθρο 37), την παράλειψη ή αδυναμία εκπλήρωσης των καθηκόντων διαιτητή (άρθρο 38), τον ορισμό αντικαταστάτη διαιτητή (άρθρο 39) και την ευθύνη των διαιτητών (άρθρο 40).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 41-43), υπό τον τίτλο «Δικαιοδοσία Διαιτητικού Δικαστηρίου», κατοχυρώνει την εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να αποφαίνεται για τη δικαιοδοσία του (άρθρο 41), ρυθμίζει τη συμμετοχή πρόσθετων διαδίκων και τη συνένωση διαιτησιών (άρθρο 42) και παρέχει στο διαιτητικό δικαστήριο την εξουσία να διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 43).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 44-51), υπό τον τίτλο «Διεξαγωγή της Διαιτητικής Διαδικασίας», θεσπίζει την ίση μεταχείριση και το δικαίωμα ακρόασης (άρθρο 44) και καθορίζει τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες (άρθρο 45), τον τόπο (άρθρο 46), την έναρξη (άρθρο 47) και τη γλώσσα της διαιτησίας (άρθρο 48), το περιεχόμενο του δικογράφου της αγωγής και εκείνου της απάντησης (άρθρο 49), την επιλογή ακροαματικής ή γραπτής διαδικασίας (άρθρο 50), καθώς και τις συνέπειες της ερημοδικίας των μερών (άρθρο 51).

Το Κεφάλαιο ΣΤ΄ (άρθρα 52-55), υπό τον τίτλο «Αποδείξεις», ρυθμίζει τον διορισμό πραγματογνώμονα από το διαιτητικό δικαστήριο (άρθρο 52), την επίδειξη εγγράφων και την προσκομιδή αποδείξεων (άρθρο 53), τη δικαστική συνδρομή κατά τη διεξαγωγή των αποδείξεων (άρθρο 54), καθώς και την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος για την ερμηνεία διατάξεων του ενωσιακού δικαίου (άρθρο 55).

Το Κεφάλαιο Ζ΄ (άρθρα 56-61), υπό τον τίτλο «Διαιτητική Απόφαση και Περάτωση της Διαιτησίας», καθορίζει το εφαρμοστέο στην ουσία της διαφοράς δίκαιο (άρθρο 56), ρυθμίζει τον τρόπο λήψης απόφασης όταν συμμετέχουν στη διαιτησία περισσότεροι του ενός διαιτητές (άρθρο 57), τις έννομες συνέπειες του συμβιβασμού των μερών (άρθρο 58), τη μορφή και το περιεχόμενο της διαιτητικής απόφασης (άρθρο 59), την περάτωση της διαιτησίας,

τους όρους αμοιβής των διαιτητών και τα έξοδα (άρθρο 60), καθώς και τη διόρθωση, την ερμηνεία της απόφασης και τους όρους έκδοσης συμπληρωματικής απόφασης (άρθρο 61).

Το Κεφάλαιο Η΄ (άρθρα 62-64), υπό τον τίτλο «Ακυρωτικός Έλεγχος, Αναγνώριση και Εκτέλεση Διαιτητικών Αποφάσεων», περιλαμβάνει ρυθμίσεις αναφορικά με την αγωγή ακύρωσης κατά οριστικής διαιτητικής απόφασης (άρθρο 62), με το δεδικασμένο και την εκτελεστότητα της διαιτητικής απόφασης (άρθρο 63), καθώς και την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (άρθρο 64).

Το Κεφάλαιο Θ΄ (άρθρο 65), υπό τον τίτλο «Θεσμική Διαιτησία», θεσπίζει τη λειτουργία των οργανισμών θεσμικής διαιτησίας.

Το Κεφάλαιο Ι΄ (άρθρα 66-70), υπό τον τίτλο «Χρηματοδότηση από Τρίτο», καθορίζει το πεδίο εφαρμογής και τις βασικές αρχές της χρηματοδότησης διαιτησίας από τρίτο (άρθρο 66), θεσπίζει υποχρέωση γνωστοποίησης της συμφωνίας χρηματοδότησης (άρθρο 67), ρυθμίζει τις συγκρούσεις συμφερόντων και τις υποχρεώσεις των διαιτητών (άρθρο 68), την επίδειξη στοιχείων της συμφωνίας χρηματοδότησης ή αποσπασμάτων της (άρθρο 69), καθώς και την εγγυοδοσία για τη δαπάνη της διαιτησίας (άρθρο 70).

Το Κεφάλαιο ΙΑ΄ (άρθρα 71-72), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές και Μεταβατικές Διατάξεις [του] Μέρους Β΄», περιέχει εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Β΄ του νόμου (άρθρο 71) και ρυθμίζει τη μετάβαση στο νέο καθεστώς ως προς τις εκκρεμείς διαδικασίες, τις προγενέστερες ρήτρες, τις αγωγές ακύρωσης, τους οργανισμούς θεσμικής διαιτησίας και τις συμφωνίες χρηματοδότησης από τρίτο (άρθρο 72).

Το Μέρος Γ΄ του νομοσχεδίου (άρθρα 73-156), υπό τον τίτλο «Διαμεσολάβηση», αποτελείται από εννέα (9) Κεφάλαια (Α΄ έως και Θ΄), και εισάγει νέο θεσμικό πλαίσιο για τη ρύθμιση του θεσμού της διαμεσολάβησης.

Ειδικότερα, το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 73-75), υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις» ορίζει τον σκοπό (άρθρο 73), το αντικείμενο (άρθρο 74) και το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Μέρους Γ΄ (άρθρο 75).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 76-87), υπό τον τίτλο «Εναλλακτική Επίλυση Διαφοράς με Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει το πλαίσιο υπό το οποίο είναι δυνατή η προσφυγή σε διαμεσολάβηση (άρθρο 76), και ρυθμίζει ζητήματα της διαδικασίας της (άρθρο 77), καθορίζει την ειδική διαδικασία της εισαγωγικής συνεδρίας διαμεσολάβησης (άρθρα 78 και 79), εισάγει τη δυνατότητα του διαμεσολαβητή να διατυπώσει μη δεσμευτική πρόταση, εάν τα μέρη το ζητήσουν από κοινού (άρθρο 80), ρυθμίζει ζητήματα σύνταξης του πρακτικού διαμεσολάβησης (άρθρο 81), καθορίζει τις έννομες συνέπει-

ες και τον εκτελεστό χαρακτήρα των συμφωνιών που περιέχει το πρακτικό διαμεσολάβησης (άρθρο 82), όπως και ζητήματα ανάρτησής του στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη Διαμεσολάβησης (άρθρο 83), ρυθμίζει ζητήματα αναστολής της παραγραφής των αξιώσεων και της αποσβεστικής προθεσμίας άσκησης δικαιωμάτων του ουσιαστικού δικαίου για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία διαμεσολάβησης (άρθρο 84) όπως και ζητήματα που αφορούν τη ρήτρα διαμεσολάβησης (άρθρο 85), τον υπεύθυνο διαχείρισης της διαδικασίας διαμεσολάβησης για τη συμμετοχή νομικού προσώπου σε αυτή (άρθρο 86), και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ανακύπτει κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων στο πρόσωπο του διαμεσολαβητή (άρθρο 87).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 88 και 89), υπό τον τίτλο «Μέτρα για την Προώθηση της Διαμεσολάβησης», μεταξύ άλλων, εισάγει ειδικές δικονομικές ρυθμίσεις ως προς τα δικαστικά έξοδα για την περίπτωση κατά την οποία η οριστική δικαστική απόφαση συμπίπτει κατ' ουσίαν ή συμπίπτει χωρίς πλήρη ταύτιση με την πρόταση επίλυσης (άρθρο 88), όπως και την απαλλαγή των εγγράφων και των διαδικαστικών πράξεων που αφορούν τη διαδικασία της διαμεσολάβησης από «τέλος ή εισφορά υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου ή τρίτων, συμπεριλαμβανομένου και του Ψηφιακού Τέλους Συναλλαγής του Κώδικα εμμέσων φόρων επί των συναλλαγών του πεδίου εφαρμογής του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, καθώς και λοιπών εμμέσων φόρων (ν. 5177/2025, Α΄ 21)» (άρθρο 89).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 90-122), υπό τον τίτλο «Ειδικές Μορφές Διαμεσολάβησης», αποτελείται από το άρθρο 90, το οποίο ρυθμίζει ζητήματα γενικών αρχών στις ειδικές μορφές διαμεσολάβησης, και πέντε (5) υποκεφάλαια (Α΄ έως και Ε΄).

Το Υποκεφάλαιο Α΄ (άρθρα 91-95), υπό τον τίτλο «Οικογενειακή Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει τις διαφορές που υπάγονται στις διατάξεις του (άρθρο 91), και τις ειδικές αρχές που εφαρμόζονται εν προκειμένω (άρθρο 92), εισάγει ειδικές διαδικαστικές διατάξεις για τη διεξαγωγή της οικογενειακής διαμεσολάβησης (άρθρο 93), όπως και νέα ρύθμιση σχετικά με τη δυνατότητα του οικογενειακού διαμεσολαβητή να διενεργεί συνεδρίες με το ανήλικο τέκνο των μερών (άρθρο 94), και καθορίζει τις έννομες συνέπειες από την παράβαση των όρων του πρακτικού οικογενειακής διαμεσολάβησης (άρθρο 95).

Το Υποκεφάλαιο Β΄ (άρθρα 96-101), υπό τον τίτλο «Κτηματολογική Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει τις διαφορές που υπάγονται στις διατάξεις του (άρθρο 96) και τις ειδικές αρχές που εφαρμόζονται εν προκειμένω (άρθρο 97), εισάγει ειδικές διαδικαστικές διατάξεις για τη διεξαγωγή της κτηματολογικής διαμεσολάβησης (άρθρο 98) και για τη συμμετοχή σε αυτή

του Ελληνικού Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (άρθρο 99), ρυθμίζει ζητήματα καταχώρισης του πρακτικού διαμεσολάβησης στο οικείο κτηματολογικό φύλλο (άρθρο 100), καθώς και ειδικά ζητήματα ως προς τη διαδικασία της κτηματολογικής διαμεσολάβησης στην περίπτωση κατά την οποία προβάλλεται ως αιτία κτήσης η έκτακτη χρησικτησία επί ακινήτου «αγνώστου ιδιοκτήτη» (άρθρο 101).

Το Υποκεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 102-111), υπό τον τίτλο «Σχολική Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει τον σκοπό και το αντικείμενο των διατάξεών του (άρθρο 102), τον τρόπο συγκρότησης της ομάδας μαθητών-διαμεσολαβητών και τον ορισμό του Συντονιστή (άρθρο 103), όπως και τις αρμοδιότητές του (άρθρο 104), και τις ειδικές αρχές που εφαρμόζονται εν προκειμένω (άρθρο 105), εισάγει ρυθμίσεις σχετικά με την έναρξη της διαδικασίας σχολικής διαμεσολάβησης (άρθρο 106) και τη διεξαγωγή της (άρθρο 107), ορίζει ότι δύναται να συντάσσεται έγγραφο συμφωνίας μεταξύ των μερών και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα (άρθρο 108), εισάγει το πλαίσιο εκπαίδευσης και επιμόρφωσης επί του θεσμού της σχολικής διαμεσολάβησης (άρθρο 109), και καθορίζει τις σχετικές υποχρεώσεις της σχολικής μονάδας (άρθρο 110) και ειδικά εκείνες περί ενημέρωσης των γονέων και κηδεμόνων και της τοπικής κοινότητας (άρθρο 111).

Το Υποκεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 112-119), υπό τον τίτλο «Πανεπιστημιακή Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει τον σκοπό και το αντικείμενο των διατάξεών του (άρθρο 112), τις διαφορές που υπάγονται στις διατάξεις του (άρθρο 113) και τις ειδικές αρχές που εφαρμόζονται εν προκειμένω (άρθρο 114), εισάγει το πλαίσιο εκπαίδευσης επί του θεσμού της πανεπιστημιακής διαμεσολάβησης (άρθρο 115), ρυθμίζει ζητήματα που αφορούν τον Συντονιστή (άρθρο 116) και τη διεξαγωγή της διαδικασίας πανεπιστημιακής διαμεσολάβησης (άρθρο 117), ορίζει ότι δύναται να συντάσσεται έγγραφο συμφωνίας μεταξύ των μερών και ρυθμίζονται σχετικά ζητήματα (άρθρο 118), και εισάγει κατευθυντήριο πλαίσιο για την οργάνωση από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του θεσμού της πανεπιστημιακής διαμεσολάβησης (άρθρο 119).

Το Υποκεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 120-122), υπό τον τίτλο «Εμπορική Διαμεσολάβηση», μεταξύ άλλων, καθορίζει τον σκοπό και το αντικείμενο των διατάξεών του (άρθρο 120) και εισάγει ρυθμίσεις ως προς την οργάνωση από τα εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια, τα επαγγελματικά επιμελητήρια, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας και τους λοιπούς επαγγελματικούς και επιστημονικούς φορείς του θεσμού της εμπορικής διαμεσολάβησης (άρθρο 121), όπως και ειδικές ρυθμίσεις ως προς την επιλογή διαμεσολαβητή (άρ-

θρο 122).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 123-126), υπό τον τίτλο «Ανάληψη υποθέσεων από Διαμεσολαβητές – Αμοιβές Διαμεσολαβητών και Νομικών Παραστατών», μεταξύ άλλων, ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τον τρόπο επιλογής των διαμεσολαβητών και τη διάκρισή τους σε τρεις (3) βαθμίδες (άρθρο 123), τις έννομες συνέπειες λόγω αδικαιολόγητης αδράνειας του διαμεσολαβητή (άρθρο 124), και ζητήματα αμοιβής των διαμεσολαβητών (άρθρο 125) και των νομικών παραστατών (άρθρο 126).

Το Κεφάλαιο ΣΤ΄ (άρθρα 127-131), υπό τον τίτλο «Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης – Μητρώα Διαμεσολαβητών», μεταξύ άλλων, καθορίζει, εκ νέου, τη συγκρότηση (άρθρο 127) και τις αρμοδιότητες (άρθρο 128) της Επιτροπής, συνιστά τέσσερις (4) Ειδικές Επιτροπές και ρυθμίζει ζητήματα συγκρότησης και αρμοδιοτήτων τους (άρθρο 129), και εισάγει ρυθμίσεις ως προς την κατάρτιση και τήρηση Γενικού και Ειδικού Μητρώου Διαμεσολαβητών (άρθρο 130), όπως και Μητρώου Εκπαιδευτών Διαμεσολαβητών (άρθρο 131).

Το Κεφάλαιο Ζ΄ (άρθρα 132-143), υπό τον τίτλο «Εκπαίδευση και Διορισμός Διαμεσολαβητών – Πειθαρχικές και Ειδικές Ρυθμίσεις για την άσκηση του Λειτουργήματος του Διαμεσολαβητή», μεταξύ άλλων, καθορίζει τα προσόντα και ασυμβίβαστα των διαμεσολαβητών (άρθρο 132), τη διαδικασία για την κατάταξή τους στις βαθμίδες διαμεσολαβητών και για την προαγωγή τους σε επόμενη βαθμίδα (άρθρο 133), εισάγει τις γενικές αρχές του πειθαρχικού δικαίου που διέπει τους βαθμολογητές (άρθρο 134), τα πειθαρχικά όργανα (άρθρο 135), τα πειθαρχικά παραπτώματα (άρθρο 136) και την παραγραφή τους (άρθρο 137), τις πειθαρχικές ποινές (άρθρο 138) και, ειδικά, τις συνέπειες της ανάκλησης της διαπίστευσής τους (άρθρο 139), ορίζει ότι οι πειθαρχικές ποινές δημοσιεύονται ανωνυμοποιημένες στον ιστότοπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης (άρθρο 140), και ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα παραίτησης των διαμεσολαβητών και την αναστολή καθηκόντων τους (άρθρο 141), την εξαγωγή, μέσω ηλεκτρονικού συστήματος, έκθεσης πεπραγμένων των διαμεσολαβητών (άρθρο 142) και το δικαίωμα σύστασης εταιρειών διαπιστευμένων διαμεσολαβητών (άρθρο 143).

Το Κεφάλαιο Η΄ (άρθρα 144-153), υπό τον τίτλο «Κατάρτιση και Συνεχής Επιμόρφωση Διαμεσολαβητών», μεταξύ άλλων, ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τους υποψήφιους διαμεσολαβητές και τα κατ' ελάχιστον προσόντα τους (άρθρο 144), τους Φορείς Κατάρτισης Διαμεσολαβητών και τους όρους έκδοσης της άδειας λειτουργίας τους (άρθρο 145), του εκπαιδευτές διαμεσολαβητών και τα προσόντα τους (άρθρο 146), τη γενική διαδικασία χορήγησης άδειας λειτουργίας σε Φορείς Κατάρτισης Διαμεσολαβητών (άρθρο

147), και τις ειδικές διατυπώσεις ως προς τους Φορείς που είναι φυσικά πρόσωπα (άρθρο 148) και εκείνους που είναι νομικά πρόσωπα (άρθρο 149), το ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος βασικής εκπαίδευσης και της εξεταστέας ύλης (άρθρο 150), το πλαίσιο της μετεκπαίδευσης (άρθρο 151) και της καθοδήγησης («mentoring») (άρθρο 152) των διαμεσολαβητών, και τη διαδικασία διαπίστευσής τους (άρθρο 153).

Το Κεφάλαιο Θ΄ (άρθρα 154-156), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές, Μεταβατικές και Τελικές Διατάξεις [του] Μέρους Γ΄», περιέχει εξουσιοδοτικές (άρθρο 154), μεταβατικές (άρθρο 155) και τελικές (άρθρο 156) διατάξεις για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του Μέρους Γ.

Το Μέρος Δ΄ του νομοσχεδίου (άρθρα 157-175), υπό τον τίτλο «Δικαστική Μεσολάβηση», αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια (Α΄ έως και Ε΄).

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 157-160), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», καθορίζει τον σκοπό (άρθρο 157) και το αντικείμενο (άρθρο 158) της δικαστικής μεσολάβησης, προσδιορίζει τις υπαγόμενες διαφορές και τους τρόπους υπαγωγής (άρθρο 159), και ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τη ρήτρα δικαστικής μεσολάβησης (άρθρο 160).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 161-168), υπό τον τίτλο «Διαδικασία Δικαστικής Μεσολάβησης», ρυθμίζει την αίτηση εισαγωγής σε δικαστική μεσολάβηση (άρθρο 161), την εισαγωγική συνεδρία (άρθρο 162), τη διεξαγωγή της διαδικασίας (άρθρο 163) και την πρόταση επίλυσης του δικαστή - μεσολαβητή (άρθρο 164), καθορίζει τα αποτελέσματα της διαδικασίας στην παραγραφή και τις αποσβεστικές προθεσμίες (άρθρο 165), κατοχυρώνει την εμπιστευτικότητα (άρθρο 166), ρυθμίζει τη συμμετοχή τρίτων προσώπων στη διαδικασία (άρθρο 167) και προβλέπει τους όρους εξαίρεσης και αποκλεισμού των δικαστών - μεσολαβητών (άρθρο 168).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 169-170), υπό τον τίτλο «Πρακτικό Δικαστικής Μεσολάβησης και Έννομες Συνέπειες», ρυθμίζει τη σύνταξη και το περιεχόμενο του πρακτικού δικαστικής μεσολάβησης (άρθρο 169), και την ισχύ και εκτελεστότητά του (άρθρο 170).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 171-173), υπό τον τίτλο «Οργανωτικές Διατάξεις», ρυθμίζει τον ορισμό δικαστών - μεσολαβητών (άρθρο 171), την οργάνωση και λειτουργία Γραφείων Δικαστικής Μεσολάβησης (άρθρο 172) και τις αμοιβές των νομικών παραστατών (άρθρο 173).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 174-175), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές και Μεταβατικές Διατάξεις [του] Μέρους Δ΄», περιέχει εξουσιοδοτικές (άρθρο 174) και μεταβατικές (άρθρο 175) διατάξεις.

Το Μέρος Ε΄ του νομοσχεδίου (άρθρα 176-188), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις σε Ειδικά Νομοθετήματα», αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια (Α΄ έ-

ως και Ε΄).

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρο 176), υπό τον τίτλο «Τροποποιήσεις Διατάξεων του Αστικού Κώδικα», τροποποιεί το άρθρο 1514 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α΄ 164) ως προς την παραπομπή σε δικαστική μεσολάβηση σε υποθέσεις παρέκκλισης από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας.

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρο 177), υπό τον τίτλο «Παραβίαση Όρων Πρακτικών Διαμεσολάβησης», τροποποιεί το άρθρο 169Α του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019, Α΄95), ώστε να συμπεριλαμβάνει τη δικαστική διαμεσολάβηση.

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 178-183), υπό τον τίτλο «Δικονομικές Ρυθμίσεις για τη Διαμεσολάβηση», τροποποιεί την παρ. 2 του άρθρου 215 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182) (άρθρο 178), αναδιαμορφώνει την παρ. 1 του άρθρου 227 (άρθρο 179) και το άρθρο 237 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 180), εναρμονίζει με τον Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών με την περ. 12 του άρθρου 544 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 181), προσθέτει νέα παράγραφο στο άρθρο 591 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 182) και αναδιατυπώνει την περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 183).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρα 184-185), υπό τον τίτλο «Αρμοδιότητες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σε Θέματα Διαιτησίας», τροποποιεί τα άρθρα 7 και 16 του ν. 4831/2021, αντιστοίχως, ως προς τις αρμοδιότητες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σε διαιτησίες στις οποίες συμμετέχει (άρθρο 184) και ως προς την πρόβλεψη ρήτρας εθνικής θεσμικής διαιτησίας (άρθρο 185).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 186-188), υπό τον τίτλο «Ειδικές Ρυθμίσεις Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας», εισάγει νέες περιπτώσεις δ) και δα) στο άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 2664/1998 αναφορικά με την κτηματολογική διαμεσολάβηση (άρθρο 186), εισάγει νέα παράγραφο 2Α στο άρθρο 1 του ν. 3226/2004 αναφορικά με τη νομική βοήθεια στη διαδικασία της διαμεσολάβησης (άρθρο 187), και τροποποιεί το άρθρο 176 του ν. 4412/2016 αναφορικά με τη διαιτητική επίλυση διαφορών από δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 188).

Το Μέρος ΣΤ΄ (άρθρα 189-202), υπό τον τίτλο «Κέντρα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών», αποτελείται από δύο (2) Κεφάλαια (Α΄ και Β΄).

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 189-199), υπό τον τίτλο «Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρου Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών Ορεστιάδας», ρυθμίζει τη σύσταση, την επωνυμία και τη νομική φύση του Κέντρου (άρθρο 189), καθορίζει την αποστολή και τον σκοπό του (άρθρο 190), τις αρμοδιότητες και τις δράσεις του (άρθρο 191), προσδιορίζει τη σχέση του με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (άρθρο 192) και τον Δικηγορικό Σύλλογο Ορεστιάδας (άρθρο 193), προβλέπει τα όργανα διοίκησης και το Διοικητικό Συμβούλιο

(άρθρο 194), τις αρμοδιότητες του Γενικού Διευθυντή και τη συγκρότηση Επιστημονικού Συμβουλίου (άρθρο 195), και περιλαμβάνει ρυθμίσεις αναφορικά με ζητήματα προσωπικού, συνεργατών και συμμετοχής επιστημόνων και φοιτητών (άρθρο 196), με τις συνεργασίες και τη δικτύωση του Κέντρου (άρθρο 197), τους πόρους και την οικονομική διαχείριση (άρθρο 198), την κατάρτιση και έγκριση του Εσωτερικού του Κανονισμού (άρθρο 199).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρα 200-202), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές, Μεταβατικές και Τελικές Διατάξεις [του] Μέρους ΣΤ΄», περιέχει εξουσιοδοτική διάταξη για τον καθορισμό του ποσού δωρεών ή χορηγιών που υπόκεινται σε δημόσια γνωστοποίηση (άρθρο 200), ρυθμίζει τον διορισμό του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου και την προσωρινή στέγαση και υποστήριξη του Κέντρου (άρθρο 201), και επιτρέπει την αξιοποίηση προπαρασκευαστικών ενεργειών για την έναρξη λειτουργίας του (άρθρο 202).

Το Μέρος Ζ΄ (άρθρα 203-212), υπό τον τίτλο «Λοιπές Ρυθμίσεις», αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια (Α΄ έως και Ε΄).

Το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 203-205), υπό τον τίτλο «Στελέχωση υπηρεσιών και φορέων του Υπουργείου Δικαιοσύνης», αυξάνει τις οργανικές θέσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων (άρθρο 203), και ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία πλήρωσης θέσεων προσωπικού των αυτοτελών γραφείων Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού», των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και των Εταιρειών Προστασίας Ανηλίκων (άρθρο 204), και τη διαδικασία πλήρωσης θέσεων προσωπικού των ιατροδικαστικών υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης (άρθρο 205).

Το Κεφάλαιο Β΄ (άρθρο 206), υπό τον τίτλο «Μισθολογικές Ρυθμίσεις Δικαστικών Υπαλλήλων», θεσπίζει την από 1ης.1.2027 χορήγηση μηνιαίου επιδόματος ειδικών συνθηκών άσκησης δικαστικού έργου, ύψους εκατό (100) ευρώ, για τους υπαλλήλους της Γραμματείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και εισαγγελιών, του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (άρθρο 206).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 207-209), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για τις Διακεκριμένες Μορφές Απάτης και την Αυτόφωρη Διαδικασία», τροποποιεί το άρθρο 386 παρ. 1 ΠΚ ως προς τις κακουργηματικές μορφές απάτης και απάτης με υπολογιστή (άρθρο 207), και εισάγει παρέκκλιση από την αυτόφωρη διαδικασία επί εγκλημάτων εμπρησμού (άρθρο 208), και από την αυτόφωρη διαδικασία κατά διδακτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (άρθρο 209).

Το Κεφάλαιο Δ΄ (άρθρο 210), υπό τον τίτλο «Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας [του] Υπουργείου Δικαιοσύνης», εισάγει εξαιρετικές διατάξεις ως προς τη σύντμηση του χρόνου πρακτικής άσκησης για τους σπουδαστές της κατεύθυνσης των πολιτικών και ποινικών δικαστικών λειτουργών της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών της 32ης εκπαιδευτικής σειράς και του χρόνου πραγματικής υπηρεσίας δόκιμου δικαστικού λειτουργού (άρθρο 210).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 211-212), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές και Μεταβατικές Διατάξεις», εισάγει εξουσιοδοτικές (άρθρο 211) και μεταβατικές διατάξεις (άρθρο 212) για την εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω Μέρους.

Το Μέρος Η΄ (άρθρο 213), υπό τον τίτλο «Καταργούμενες Διατάξεις», καταργεί τα άρθρα 214Β και 214Γ και το Έβδομο Βιβλίο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τα άρθρα 1 έως 33 του ν. 4640/2019 (Α΄ 190, διορθ. σφαλ. Α΄ 194) και τα άρθρα 1 έως 48 του Μέρους Α΄ του ν. 5016/2023 (Α΄ 21).

Το Μέρος Θ΄ (άρθρο 214), υπό τον τίτλο «Έναρξη Ισχύος», καθορίζει την έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου.

**Β.** Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL αποτελεί πρότυπο κανόνων για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, και έχει συνταχθεί από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (United Nations Commission on International Trade Law). Συγκεκριμένα, ο Πρότυπος Νόμος υιοθετήθηκε από την Επιτροπή το 1985 και αναθεωρήθηκε το 2006. Αποτυπώνει υψηλό βαθμό συναίνεσης μεταξύ των κρατών σε θεμελιώδη ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας του θεσμού της διαιτησίας. Δεν αποτελεί διεθνή σύμβαση και, αυτονοήτως, δεν δεσμεύει τα κράτη ως προς την υιοθέτηση των προτεινόμενων κανόνων. Ωστόσο, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έχει χαιρετίσει τη διαμόρφωση του Προτύπου και έχει συστήσει στα Κράτη να αξιολογήσουν θετικά την υιοθέτηση των οικείων κανόνων στο εσωτερικό τους δίκαιο (ψήφισμα 40/72 της 11ης Δεκεμβρίου 1985 και ψήφισμα 61/33 της 4ης Δεκεμβρίου 2006). Και, πράγματι, ο Πρότυπος Νόμος έχει καταστεί εσωτερικό δίκαιο σε πλείστα κράτη (βλ. κατάλογο σε https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/modellaw/commercial_arbitration/status).

Αντικείμενο του Πρότυπου Νόμου είναι η ρύθμιση των διεθνών εμπορικών διαιτησιών. Η έννοια της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας νοείται με ιδιαίτερη ευρύτητα και περιλαμβάνει όχι μόνο διαιτησίες στις οποίες υπάρχει στοιχείο αλλοδαπότητας (λ.χ., εγκατάσταση των διαδίκων ή εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους σε διαφορετικά κράτη), αλλά και κάθε διαιτησία για την οποία τα μέρη έχουν ρητά συμφωνήσει την εφαρμογή των οικείων κανόνων (βλ. άρθρο 1 παρ. 3 του Πρότυπου Νόμου). Ο εθνικός νόμος διέπει κατά βάση τη

διεθνή εμπορική διαιτησία στον βαθμό στον οποίο ο τόπος της διαιτησίας βρίσκεται στην επικράτεια του οικείου κράτους (βλ., ωστόσο, και τα ζητήματα στα οποία ο εθνικός νόμος ορίζεται εφαρμοστέος ανεξαρτήτως του τόπου της διαιτησίας, άρθρο 22 παρ. 2 του νομοσχεδίου).

Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL ενσωματώθηκε, με μικρές διαφοροποιήσεις, στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 2735/1999 και, υπό την αναθεωρημένη μορφή του 2006, με τον ν. 5016/2023 (βλ., σχετικά, την από 30.1.2023 έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νομοσχεδίου «Διεθνής Εμπορική Διαιτησία - Ρυθμίσεις για τη Λειτουργία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και Λοιπές Επείγουσες Διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης» - ν. 5016/2023).

Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο (Μέρος Β΄) ενοποιούνται οι εθνικοί κανόνες διαιτησίας, είτε αυτοί αφορούν σε διεθνή εμπορική διαιτησία είτε όχι, βάσει του Πρότυπου Νόμου της UNCITRAL του 2006 (βλ. άρθρα 20 και 21 του νομοσχεδίου). Αυτή η νομοθετική λύση αποκαλείται στη διεθνή ορολογία «μονιστική». Δεδομένου ότι ο Πρότυπος Νόμος έχει συνταχθεί για τη ρύθμιση της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, τα μονιστικά συστήματα αντιμετωπίζουν δύο σημαντικές προκλήσεις: πρώτον, να μην αποκλείονται περισσότερο ευέλικτες λύσεις που τυχόν γίνονται αποδεκτές στο πλαίσιο της εσωτερικής διαιτησίας, και αντιστρόφως, και, δεύτερον, να λαμβάνεται ειδική μέριμνα για πεδία με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με την διεθνή εμπορική διαιτησία (όπως διαφορές καταναλωτών και εργατικές διαφορές).

**Γ.** Όπως έχει επισημανθεί και στην από 8.12.2010 έκθεση επί του νομοσχεδίου «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» - ν. 3898/2010), βασικό χαρακτηριστικό των μορφών εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών είναι η αναζήτηση ιδιωτικής λύσης με την οποία οριοθετούνται, εκ νέου, οι σχέσεις των μερών και τα προβλήματα που έχουν τυχόν αναφυεί μεταξύ τους. Θεμέλιο της διαδικασίας αυτής είναι η ιδιωτική αυτονομία και η ελευθερία των συμβάσεων (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 361 ΑΚ). Αναλόγως προς τον ρόλο και τον βαθμό ανάμιξης του τρίτου στην επίλυση της διαφοράς, μπορεί κανείς να διακρίνει, ιδίως, μεταξύ: α) της απλής διμερούς διαπραγμάτευσης (negotiation), όπου δεν υπάρχει τρίτος, β) της συνδιαλλαγής ή συμφιλίωσης (conciliation), στο πλαίσιο της οποίας ο τρίτος υποβάλλει σχέδιο επίλυσης της διαφοράς, γ) της διαμεσολάβησης (mediation), κατά την οποία ο τρίτος απλώς φέρνει σε επαφή τα μέρη, οργανώνει τον μεταξύ τους διάλογο, τα συμβουλεύει και τα ενθαρρύνει, με τις κατάλληλες διαπραγματευτικές τεχνικές, να καταλήξουν διά της διαπραγμάτευσης σε κοινώς αποδεκτή λύση, χωρίς να υποβάλλει ο ίδιος σχέδιο επίλυσης (αυτή την κατεύθυνση ακολουθεί η Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευ-

ρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 «Για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (ΕΕ L 136 της 24.5.2008, σελ. 3 επ.), και δ) της διαιτησίας (arbitration), όταν η γνώμη του τρίτου δεσμεύει τελειωτικώς τα μέρη ως δικαστική απόφαση. Στην πράξη, βεβαίως, υπάρχουν και ενδιάμεσες μορφές, αναλόγως προς τις ανάγκες τις ιδιωτικής αυτονομίας (βλ. αναλυτικώς Κ. Ρίζο, Εξωδικαστικοί τρόποι επίλυσης διαφορών, Δ.Α.Ε. & Ε.Π.Ε. 2007, σελ. 41 επ. Για τα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης, βλ., εκτενώς, Χ. Παμπούκη, «Εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών και ειδικότερα η Διαμεσολάβηση», διάλεξη στο πλαίσιο των σεμιναρίων «Η Σύγχρονη Δικηγορία» του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών που διοργανώθηκαν από τον ίδιο, 2006-2007 σε www.ethemis.gr, και Χρ. Περιβολάρη, Η διαμεσολάβηση (Mediation) στην Ελλάδα ως τρόπος εναλλακτικής επίλυσης αστικών και εμπορικών διαφορών, Πειραϊκή Νομολογία 2008, σελ. 16).

Βάσει των ανωτέρω, η διαμεσολάβηση δεν συνιστά τρόπο εναλλακτικής ή εξωδικαστικής απονομής της δικαιοσύνης, δεδομένου ότι ο διαμεσολαβητής δεν επιτρέπεται να προβεί σε οποιαδήποτε υπόδειξη προς τα μέρη ούτε σε επιβολή δικών του αντιλήψεων για τη διαφορά, ως προς την ισχύ δικαιωμάτων και, τελικώς, σε επιβολή οιωνδήποτε δικών του ιδεών για την επίλυση της διαφοράς (βλ. Κ. Πολυζωγόπουλο, Η διαμεσολάβηση: Μύθοι και πραγματικότητα, Δικαιόραμα, τεύχ. 17). Κατά τούτο, δεν είναι αναγκαία η ένταξή της σε αυτοτελές κεφάλαιο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, κατά το πρότυπο της διαιτησίας (αντίθετος, όμως, ο Ν. Κλαμαρής, Η διαμεσολάβηση: Επιστημονική μόδα ή πραγματική λύση;, Δικαιόραμα, τεύχ. 17 (βλ. Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την αναμόρφωση του ΚΠολΔ, Πρόταση Σχεδίου Νόμου, Δημοσιεύματα Ερευνητικού Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών, τόμ. 39, Αθήνα, 2008).

Σε επίπεδο δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει εκδοθεί η Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 «Για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (όπ. π.). Όπως αναφέρεται στο Προοίμιο, αλλά και στο άρθρο 1 της Οδηγίας, στόχος της είναι η διευκόλυνση των ενδιαφερόμενων μερών, προκειμένου να έχουν πρόσβαση στην εναλλακτική επίλυση των διαφορών και να προβαίνουν στον φιλικό διακανονισμό τους, «(…) ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση και φροντίζοντας για τη δημιουργία ισόρροπης σχέσης μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών» (άρθρο 1 παρ. 1 της Οδηγίας).

Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο εσωτερικό δίκαιο, αρχικά, διά του ν. 3898/2010, οι διατάξεις του οποίου δεν καθιστούσαν τη διαδικασία της δια-

μεσολάβησης υποχρεωτικό προστάδιο της δικαστικής προσφυγής. Με τον ίδιο νόμο ορίσθηκε ότι ο διαμεσολαβητής πρέπει να είναι δικηγόρος διαπιστευμένος ως διαμεσολαβητής, όπως ορίσθηκαν και οι φορείς κατάρτισης διαμεσολαβητών καθώς και ο φορέας πιστοποίησης των διαμεσολαβητών και των φορέων κατάρτισής τους. Στη συνέχεια, με το άρθρο 7 του ν. 4055/2012, εισήχθη και ο θεσμός της δικαστικής διαμεσολάβησης, στο πλαίσιο της οποίας στα δικαστήρια της ουσίας καθήκοντα διαμεσολαβητή μερικής ή πλήρους απασχόλησης ασκεί εν ενεργεία οριζόμενος δικαστικός λειτουργός, στις υπηρεσίες του οποίου μπορούν να προσφεύγουν προαιρετικώς οι διάδικοι.

Στη συνέχεια, με τον ν. 4512/2018 (άρθρα 178 έως 206) ρυθμίσθηκε εκ νέου η διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών μέσω της διαμεσολάβησης, με ταυτόχρονη κατάργηση κάθε αντίθετης διάταξης που ρύθμιζε κατά διάφορο τρόπο τα σχετικά θέματα, πλην των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 3898/2010, οι οποίες διατηρήθηκαν σε ισχύ (βλ. άρθρο 205 του ν. 4512/2018). Η βασική καινοτομία του ν. 4512/2018 συνίστατο στο ότι εισήχθη ως υποχρεωτική η υπαγωγή στη διαδικασία της διαμεσολάβησης συγκεκριμένων κατηγοριών υποθέσεων ιδιωτικού δικαίου, με ποινή απαραδέκτου της συζήτησης του ένδικου βοηθήματος.

Κατόπιν, μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 34/2018 απόφασης της Διοικητικής Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, με την οποία έγινε κατά πλειοψηφία δεκτό ότι η θέσπιση συγκεκριμένων ρυθμίσεων του νόμου στο πλαίσιο της διαδικασίας υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του ν. 4512/2018 για ορισμένες κατηγορίες αστικών και εμπορικών υποθέσεων «(…) αντιβαίνει προς τις συνταγματικές και υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 Συντάγματος, 6 παρ. 1 και 13 της ΕΣΔΑ και 47 του Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ενωσιακής νομοθεσίας (…)», η έναρξη ισχύς του ν. 4512/2018 ανεστάλη (διά του άρθρου 19 του ν. 4566/2018) έως την 16.9.2019. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά από καταγγελία που υποβλήθηκε στις υπηρεσίες της, διατύπωσε αμφιβολίες ως προς το αν ο ν. 3898/2010 (άρθρο 5 παρ. 1 και 2 και άρθρο 7), το π.δ. 123/2011 και η Υ.Α. 109088/2011 συνάδουν προς τις Οδηγίες 2006/123/ΕΚ και 2005/36/ΕΚ, και, για τον λόγο αυτό, άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφυγή κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας. Με την υπ' αριθμ. C-729/2017 απόφασή του, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκρινε ότι: «Η Ελληνική Δημοκρατία, περιορίζοντας τη νομική μορφή των φορέων κατάρτισης διαμεσολαβητών σε μη κερδοσκοπικές εταιρείες τις οποίες πρέπει να συνιστούν από κοινού ένας τουλάχιστον δικηγορικός σύλλογος και ένα τουλάχιστον επιμελητήριο της Ελλάδας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέ-

χει από το άρθρο 15, παράγραφος 2, στοιχεία β΄ και γ΄, και παράγραφος 3, της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (...)». Σε συμμόρφωση της Ελλάδας προς την ανωτέρω απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξεδόθη ο ν. 4640/2019 (βλ. και την από 27.11.2019 έκθεση επί του νομοσχεδίου «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» - ν. 4640/2019).

Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνεται ότι οι διατάξεις του υπό ψήφιση Κώδικα, καθ' ο μέρος αφορούν τον θεσμό της διαμεσολάβησης, τελούν, αυτονόητα, υπό το πλαίσιο των κανόνων που έθεσε η Οδηγία 2008/52/ΕΚ, μολονότι στο υπό ψήφιση νομοσχέδιο δεν διαλαμβάνεται ευθεία αναφορά σε αυτούς.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι έχει εκπονηθεί και εφαρμόζεται από τη 2α.7.2004 Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας για τους Διαμεσολαβητές από ομάδα ενδιαφερομένων, με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας θεσπίζει ορισμένες αρχές που μπορεί να ακολουθήσει προαιρετικά κάθε διαμεσολαβητής. Οι αρχές αυτές καλύπτουν τα προσόντα, τον διορισμό και την αμοιβή των διαμεσολαβητών, την προώθηση των υπηρεσιών τους, την ανεξαρτησία και την αμεροληψία τους, τη συμφωνία διαμεσολάβησης και τον κανόνα της εμπιστευτικότητας.

**ΙΙ. Γενικές Παρατηρήσεις**

**Α.** Το νομοσχέδιο φέρει τον τίτλο «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών και άλλες διατάξεις». Επισημαίνεται ότι δεν εισάγεται στη Βουλή προς κύρωση κατά τη διαδικασία του άρθρου 76 παρ. 6 και 7 του Συντάγματος, αλλά κατά την τακτική διαδικασία συζήτησης και ψήφισης.

Παρατηρείται, εξ άλλου, ότι δεν πρόκειται για κώδικα υπό την έννοια του άρθρου 76 παρ. 6 του Συντάγματος («Η επιψήφιση δικαστικών ή διοικητικών κωδίκων, που συντάχθηκαν από ειδικές επιτροπές, οι οποίες έχουν συσταθεί με ειδικούς νόμους, μπορεί να γίνει από την Ολομέλεια της Βουλής με ιδιαίτερο νόμο που τους κυρώνει στο σύνολό τους»), καθ' όσον, από την Αιτιολογική Έκθεση που συνοδεύει το νομοσχέδιο, δεν προκύπτει να έχει συνταχθεί αυτό από επιτροπή που έχει συσταθεί με ειδικό νόμο. Δεν πρόκειται δε ούτε για κωδικοποίηση υφιστάμενων διατάξεων υπό την έννοια του άρθρου 76 παρ. 7 του Συντάγματος («Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να γίνει κωδικοποίηση διατάξεων που υπάρχουν με απλή ταξινόμησή τους ή επαναφορά στο σύνολό τους καταργημένων νόμων, εκτός από τους φορολογικούς»), καθόσον το νομοσχέδιο δεν χαρακτηρίζεται από απλή ταξινόμηση των υφιστάμενων διατάξεων, αλλά εισφέρει νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, με ταυτόχρονη τροποποίηση ή κατάργηση του ισχύοντος.

Δεν αποτελεί, εξ άλλου, ούτε κωδικοποίηση ή αναμόρφωση, κατά την έννοια του άρθρου 65 του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» («1. Κατά την κωδικοποίηση λαμβάνει χώρα, κατά περίπτωση: (α) αναδιάρθρωση διατάξεων, (β) απαλοιφή [απάλειψη, κατά την ορθή διατύπωση, εν προκειμένω] των διατάξεων που έχουν καταργηθεί ρητά ή σιωπηρά, καθώς και των μεταβατικών διατάξεων που δεν έχουν πεδίο εφαρμογής πλέον, (γ) αναδιατύπωση των κειμένων σε εύληπτη γλώσσα, (δ) προσαρμογή των διατάξεων που καθορίζουν αρμοδιότητες διοικητικών και άλλων οργάνων προς το ισχύον οργανωτικό σχήμα των κεντρικών και αποκεντρωμένων κρατικών υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων του Δημόσιου Τομέα (νομοθετική κωδικοποίηση). 2. Η κωδικοποίηση μπορεί να πάρει και τη μορφή συγκέντρωσης στο κωδικοποιητικό κείμενο όλων των ισχυουσών διατάξεων, νομοθετικού ή κανονιστικού χαρακτήρα, χωρίς όμως ένταξη των κωδικοποιημένων διατάξεων σε ενιαίο κείμενο και χωρίς κατάργησή τους (διοικητική κωδικοποίηση). 3. Η αναμόρφωση αποσκοπεί στην επικαιροποίηση και αποκάθαρση της υφιστάμενης νομοθεσίας, κατά τρόπο ώστε οι εναπομένοντες κανόνες να είναι ορθοί, λειτουργικοί και εύληπτοι. Στην αναμόρφωση περιλαμβάνεται, κατά περίπτωση, η απλοποίηση, κατάργηση παρωχημένων διατάξεων και ένταξη σε ενιαίο κείμενο των νόμων, κανονιστικών διαταγμάτων και αποφάσεων, καθώς και η μετά την ένταξη κατάργησή τους ως αυτοτελών διατάξεων»).

Εν προκειμένω, οι διατάξεις του νομοσχεδίου που συγκροτούν τον «Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών» (Μέρη Α΄ έως και ΣΤ΄ και Μέρη Η΄ και Θ΄) θεσπίζουν σύνολο κανόνων δικαίου για τη ρύθμιση, σε ένα βασικό νομοθετικό κείμενο, των μορφών εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών. Κατά τούτο, παρατηρείται ότι το Μέρος Ζ΄ («Λοιπές Ρυθμίσεις») διασπά τη συστηματική ενότητα του νομοσχεδίου.

**Β.** Σύμφωνα με το άρθρο 1, το νομοσχέδιο επιδιώκει να εισαγάγει στην έννομη τάξη ενιαίο και συνεκτικό πλαίσιο για την εφαρμογή μεθόδων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, εντάσσοντας σε ενιαίο κώδικα δύο καταρχήν ανομοιογενείς θεσμούς, τη διαμεσολάβηση και τη διαιτησία. Μολονότι οι δύο αυτές μέθοδοι επίλυσης διαφορών εμπίπτουν lato sensu στην κατηγορία των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης, στον βαθμό στον οποίο με την βούληση των μερών παρακάμπτονται, μέσω αυτών, τα πολιτειακά δικαστήρια, δεν παύουν να διαφοροποιούνται καίρια μεταξύ τους σε λειτουργικό επίπεδο. Η μεν διαμεσολάβηση αποσκοπεί στη συναινετική επίλυση μιας ιδιωτικής διαφοράς με τη συνδρομή διαμεσολαβητή η οποία και εξικνείται μέχρι

τη διατύπωση πρότασης επίλυσης της διαφοράς, ενώ η διαιτησία συνιστά διαδικασία κατά την οποία ο διαιτητής είναι όργανο που ασκεί τη δικαιοδοτική λειτουργία και εκδίδει δεσμευτική απόφαση, υποκείμενη σε δικαστικό έλεγχο. Συμπερασματικά, στο πλαίσιο της διαμεσόλαβησης συντελείται απόπειρα συναινετικής επίλυσης, ενώ με τη διαιτησία διεξάγεται δίκη (πρβλ. σχόλια της Ο.Κ.Ε. επί της αρχής του νομοσχεδίου σελ. 4-6 και σελ. 14, ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι το νομοσχέδιο προβαίνει σε μία «συστέγαση» ανομοιογενών θεσμών).

Στην κατεύθυνση ενιαίας αντιμετώπισης των δύο θεσμών, το Κεφάλαιο Β΄ του Μέρους Α΄ θεσπίζει γενικές αρχές που διέπουν κάθε διαδικασία εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Μεταξύ άλλων, ορίζεται (άρθρο 4 παρ. 2) ότι «οι ειδικές διατάξεις των επιμέρους Μερών του παρόντος Κώδικα υπερισχύουν των γενικών αρχών του παρόντος Μέρους. Οι γενικές αρχές εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον δεν αντίκεινται στις επιμέρους ρυθμίσεις, τα ειδικότερα χαρακτηριστικά και τον σκοπό της οικείας διαδικασίας», ενώ, ειδικά ως προς τη διαιτησία, ορίζεται ότι «ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Μέρους, αλλά δεν ρυθμίζονται ρητά σε αυτό, επιλύονται με βάση τις γενικές αρχές στις οποίες αυτό βασίζεται» (άρθρο 23 παρ. 1).

Επισημαίνεται, πάντως, ότι οι θεσπιζόμενες γενικές αρχές, όπως η ελευθερία επιλογής των μερών ή η αρχή της καλής πίστης (άρθρο 5) ενεργούν ουσιωδώς διαφορετικά στα δύο πεδία, ενώ η αρχή της εμπιστευτικότητας και η ειδικότερη απαγόρευση χρήσης εγγράφων που δημιουργήθηκαν αποκλειστικά για μία διαδικασία ως αποδεικτικά μέσα σε δικαστικές, διαιτητικές ή άλλες διαδικασίες (άρθρο 6), στη μεν διαμεσολάβηση διασφαλίζει, μεταξύ άλλων, την αξιοπιστία της διαδικασίας έναντι του κινδύνου καταχρηστικής εφαρμογής προς τον σκοπό αποδεικτικού εγκλωβισμού του άλλου μέρους, ενώ, αντίθετα, στη διαιτησία χρήζει ιδιαίτερα προσεκτικής εφαρμογής.

**Γ.** Η διαμεσολάβηση συνιστά διαδικασία, στην οποία τα μέρη προσφεύγουν προαιρετικά ή, ενίοτε, και υποχρεωτικά, σε κάθε περίπτωση όμως είναι ελεύθερα να αποφασίσουν αν θα φέρουν σε πέρας τη διαδικασία ή αν θα την τερματίσουν και θα προσφύγουν στο δικαστήριο. Ως εναλλακτική – ως προς τη διεξαγωγή δίκης – επιλογή για τη λύση διαφορών, η διαμεσολάβηση οφείλει να εκτυλίσσεται ενώπιον τρίτου προσώπου (του διαμεσολαβητή), το οποίο συντρέχει τα μέρη κατά τη διευκρίνιση και αξιολόγηση αμφισβητούμενων νομικών ή πραγματικών πτυχών της κρίσιμης υπόθεσης κατά τρόπο ουδέτερο και αμερόληπτο. Σκοπός της διαμεσολάβησης (και του διαμεσολαβητή) είναι να καταλήξουν τα μέρη σε συμφωνία που να ανταποκρίνεται στα αληθινά συμφέροντά τους (βλ. και Μ. Μαργαρίτη/Α. Μαργαρίτη, Ερμηνεία

ΚΠολΔ, 2018, Άρθρο 214Β αρ. 2) Θα πρέπει, συνεπώς, η συμφωνία αυτή να ανταποκρίνεται κατά το δυνατόν στα περιστατικά τα οποία συγκροτούν την ιστορική βάση τη διαφοράς και στο κανονιστικό πλαίσιο που τη διέπει.

Ως προς το υπό ψήφιση νομοσχέδιο, παρατηρείται ότι εισάγει μία ουσιώδη μεταβολή της φυσιογνωμίας της διαμεσολάβησης. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται από αυξημένη τυποποίηση των διαδικασιών, στενότερη σύνδεση με τη δικαστική λειτουργία και ενίσχυση των έννομων συνεπειών που συνδέονται με τη στάση των μερών κατά τη διαδικασία. Εισάγονται προδικαστικές διαδικασίες, ειδικές προθεσμίες, τυπικές ενέργειες και πρόσθετα έγγραφα. Ταυτόχρονα, το νομοσχέδιο ενισχύει σημαντικά τη λειτουργική διασύνδεση της διαμεσολάβησης με τη δικαστική διαδικασία. Η στάση των μερών κατά τη διάρκειά της λαμβάνουν έννομη σημασία και πέραν του πλαισίου της ίδιας διαδικασίας. Όπως έχει επισημανθεί (βλ. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με τίτλο: «Κώδικας Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών», 2.10.2026), η δυνατότητα του διαμεσολαβητή να διατυπώνει πρόταση επίλυσης της διαφοράς και η σύνδεση της απόρριψής της με μεταγενέστερες συνέπειες ως προς τη δικαστική δαπάνη μεταβάλλουν ουσιωδώς τον παραδοσιακό του ρόλο ως ουδέτερου τρίτου, που διευκολύνει τα μέρη να καταλήξουν τα ίδια σε λύση. Οι ρυθμίσεις αυτές δημιουργούν προβληματισμό ως προς τη διατήρησή της ουδετερότητας του διαμεσολαβητή, της εμπιστευτικότητας της διαδικασίας και της πραγματικής ελευθερίας των μερών να αποδεχθούν ή να απορρίψουν μια προτεινόμενη λύση χωρίς τον φόβο δυσμενών συνεπειών.

### III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

#### 1. Επί του άρθρου 3

**α.** Μεταξύ των ορισμών του άρθρου 3, οι οποίοι εισάγονται στο πλαίσιο της εφαρμογής των ρυθμίσεων του υπό ψήφιση Κώδικα, περιλαμβάνεται και εκείνος της έννοιας του «Διαμεσολαβητή» (υπό στοιχ. δ΄), ως εξής: «νοείται το τρίτο πρόσωπο, ανεξάρτητο, αμερόληπτο και ουδέτερο σε σχέση με τα μέρη και τη διαφορά, το οποίο αναλαμβάνει, χωρίς εξουσία επιβολής λύσης, να διευκολύνει τη διαδικασία της διαμεσολάβησης και να συνδράμει τα μέρη στη διερεύνηση και την επίτευξη κοινά αποδεκτής συμφωνίας».

Δοθέντος ότι, όπως ακολουθείται στην περίπτωση του ορισμού και άλλων θεσμικών οργάνων και παραγόντων των διαδικασιών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, όπως, λ.χ., εκείνου του «Διαιτητικού δικαστηρίου» (που ορίζεται ως το «όργανο επίλυσης διαφορών, που αποτελείται από (…)»), του «Δικαστή – μεσολαβητή» (που ορίζεται ως «ο δικαστικός λειτουργός, ο ο-

ποίος ορίζεται κατά τα προβλεπόμενα (…)»), του «Νομικού παραστάτη» (που ορίζεται ως «ο πληρεξούσιος δικηγόρος κάθε μέρους»), κ.ο.κ., ένας τέτοιος ορισμός πρέπει να περιλαμβάνει γενική, έστω, αναφορά της κρίσιμης θεσμικής ιδιότητας που πρέπει να έχει ο φορέας της θέσης ή της διαδικασίας βάσει της οποίας καταλαμβάνει τη θέση, παρατηρείται ότι, εν προκειμένω, στην περίπτωση, δηλαδή, του ορισμού του «Διαμεσολαβητή», αυτή απουσιάζει. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν ενδεδειγμένο, κατά τα ως άνω, ορισμός του «Διαμεσολαβητή» να συμπληρωθεί με παραπομπή στις διατάξεις βάσει των οποίων ένα πρόσωπο αποκτά την εν λόγω ιδιότητα.

**6.** Ως «Πανεπιστημιακή διαμεσολάβηση» ορίζεται (υπό στοιχ. ιε΄) ότι «νοείται η (…) διαδικασία κατά την οποία φοιτητής - διαμεσολαβητής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.), (…) συνδράμει φοιτητές του ίδιου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Ε.Ι.) που βρίσκονται σε σύγκρουση (…)». Η λέξη «συνδράμει» πρέπει να τεθεί στον ορθό γραμματικά τύπο «συντρέχει».

Η ίδια παρατήρηση ισχύει και ως προς το άρθρο 94 παρ. 1 («1. Ο διαπιστευμένος οικογενειακός διαμεσολαβητής δύναται με την υποχρεωτική συμμετοχή ψυχολόγου με κατάλληλη κατάρτιση ή τεκμηριωμένη επαγγελματική εμπειρία σε θέματα ψυχικής υγείας ανηλίκων, ο οποίος συνδράμει τον διαμεσολαβητή (…)»).

**2. Επί του άρθρου 4**

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4, υπό τον τίτλο «Εφαρμογή και επικουρικότητα των γενικών αρχών», «οι ειδικές διατάξεις των επιμέρους Μερών του παρόντος Κώδικα υπερισχύουν των γενικών αρχών του παρόντος Μέρους. Οι γενικές αρχές εφαρμόζονται συμπληρωματικά, εφόσον δεν αντίκεινται στις επιμέρους ρυθμίσεις, τα ειδικότερα χαρακτηριστικά και τον σκοπό της οικείας διαδικασίας».

Προβληματισμός γεννάται από την παραδοχή ότι οι επιμέρους ρυθμίσεις, τα ειδικότερα χαρακτηριστικά ακόμη και ο εκάστοτε σκοπός των διαδικασιών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών δεν αποκλείεται να αντίκεινται στις, διά του νομοσχεδίου, θεσπιζόμενες γενικές αρχές εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, οι οποίες, ως εκ τούτου, προσομοιάζουν περισσότερο με κατευθυντήριες γραμμές και όχι με γενικές αρχές που συνέχονται με το δικαϊκό σύστημα το οποίο και διέπουν. Σε κάθε περίπτωση, αναφορικά με τη διαιτησία, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1 του νομοσχεδίου, «ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Μέρους, αλλά δεν ρυθμίζονται ρητά σε αυτό, επιλύονται με βάση τις γενικές αρχές στις οποίες αυτό βασίζεται». Ο εν λόγω προβληματισμός επιρρωνύεται από το ότι, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, το νομοσχέδιο αποπειράται να θεσπίσει γενικές αρχές ε-

ναλλακτικής επίλυσης διαφορών συσχετίζοντας τη διαμεσολάβηση με τη διαιτησία.

**3. Επί του άρθρου 8**

Το άρθρο 8, υπό τον τίτλο «Ίση μεταχείριση και προσαρμογή της διαδικασίας στις ιδιαιτερότητες της διαφοράς», ορίζει στις παραγράφους 1 έως και 4 τα εξής: «1. Όλα τα μέρη έχουν δικαίωμα σε ίση μεταχείριση και ισότιμη συμμετοχή στη διαδικασία. 2. Η διαδικασία διεξάγεται κατά τρόπο που επιτρέπει τη συμμετοχή των μερών σύμφωνα με τη φύση και τις απαιτήσεις κάθε μεθόδου επίλυσης διαφορών, λαμβανομένων υπόψη των τεχνικών, διαδικαστικών ή οργανωτικών χαρακτηριστικών της οικείας μεθόδου. 3. Η διαδικασία προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες της διαφοράς. 4. Ο διαιτητής, ο διαμεσολαβητής, ο δικαστής - μεσολαβητής ή το κάθε άλλο εκ του νόμου προβλεπόμενο πρόσωπο ή όργανο και τα μέρη συνεργάζονται για την αποτελεσματική διεξαγωγή της διαδικασίας».

Προβληματισμός εγείρεται εξ επόψεως ασφάλειας δικαίου από την ευρύτητα της διατύπωσης της παραγράφου 3, η οποία καταλείπει κατ' αρχήν υψηλή διακριτική ευχέρεια στον εκάστοτε υπεύθυνο της διαδικασίας να την προσαρμόζει στις ιδιαιτερότητες της διαφοράς, χωρίς αυτές να προσδιορίζονται εκ των προτέρων, όπως άλλωστε δεν προσδιορίζεται ούτε και το σχετικό μέτρο προσαρμογής τους.

**4. Επί του άρθρου 15**

Με το άρθρο 15 παρ. 1 καθορίζονται οι διαφορές επί των οποίων εφαρμόζεται στο εξής η υποχρεωτική υπαγωγή προδικαστικώς στη διαδικασία διαμεσολάβησης.

**α.** Ενημερωτικά επισημαίνεται ότι οι εν λόγω διαφορές είναι οι εξής, υπό την επιφύλαξη ότι «τα μέρη έχουν εξουσία διάθεσης του αντικειμένου της μεταξύ τους διαφοράς»:

α) οι οικογενειακές διαφορές του άρθρου 592 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που εκδικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των οικογενειακών διαφορών, εκτός από εκείνες του άρθρου 592 παρ. 1 περ. α) (δηλαδή, εκείνες που αφορούν το διαζύγιο), 592 παρ. 1 περ. β) (δηλαδή, εκείνες που αφορούν την ακύρωση γάμου) και 592 παρ. 1 περ. γ) (δηλαδή, εκείνες που αφορούν την αναγνώριση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας γάμου), και του άρθρου 592 παρ. 2 (δηλαδή, τις διαφορές από τις σχέσεις γονέων και τέκνων αφορούν: α) την προσβολή της πατρότητας, β) την προσβολή της μητρότητας, γ) την αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει σχέση γονέα και τέκνου ή γονική μέριμνα, δ) την αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει ή είναι άκυρη η εκούσια

αναγνώριση ενός τέκνου χωρίς γάμο των γονέων του ή η εξομοίωσή του με τέκνο γεννημένο σε γάμο λόγω επιγενόμενου γάμου των γονέων του, καθώς και την προσβολή της εκούσιας αναγνώρισης, ε) την αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει ή είναι άκυρη υιοθεσία ή τη λύση της, στ) την αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει επιτροπεία)·

β) οι διαφορές του άρθρου 614 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που εκδικάζονται κατά την ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών, εκτός από τις διαφορές του άρθρου 614 παρ. 3 (δηλαδή, τις εργατικές διαφορές), 614 παρ. 4 περίπτ. β) (δηλαδή, τις διαφορές μεταξύ οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και των ασφαλισμένων στους οργανισμούς αυτούς ή των διαδόχων τους ή εκείνων που κατά τον νόμο έχουν δικαιώματα από την ασφαλιστική σχέση), και 614 παρ. 8 (δηλαδή, τις διαφορές από πιστωτικούς τίτλους, οι οποίες προκύπτουν άμεσα από τον τίτλο και αφορούν τους δικαιούχους και τους υποχρέους ή τους καθολικούς διαδόχους τους). Εξαιρούνται, επίσης, οι διαφορές του άρθρου 614 παρ. 6 (δηλαδή, οι διαφορές για ζημίες από αυτοκίνητα ), εφόσον η αξία του αντικειμένου τους είναι κατώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ·

γ) οι κληρονομικές διαφορές των άρθρων 1808 έως 1816, 1820 έως 1837, 1867 έως 1879, 1883 του Αστικού Κώδικα·

δ) οι διαφορές που εκδικάζονται κατά την τακτική διαδικασία και υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας·

ε) οι διαφορές του άρθρου 48 του ν. 4072/2012, περί επίλυσης διαφορών·

στ) οι διαφορές της περ. δ΄ της παρ. 1 του άρθρου 259, περί λύσης της εταιρείας, και του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 264 του ν. 4072/2012, περί δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εξερχόμενου και αποκλειόμενου εταίρου.

Ορίζεται, επίσης (παράγραφος 2), ότι, «[κ]ατά παρέκκλιση του άρθρου 16, οι διαφορές της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 2664/1998, περί πρώτων εγγραφών και προθεσμίας αμφισβήτησης, μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων και του Ελληνικού Δημοσίου, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου υπάγονται αποκλειστικά στην υποχρεωτική εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης κατά το Μέρος Γ΄ του παρόντος Κώδικα».

**6.** Παρατηρείται ότι στο νομοσχέδιο δεν υπάρχουν διατάξεις δικονομικού διαχρονικού δικαίου ως προς τη μεταβατική ρύθμιση των ζητημάτων που προκύπτουν από την εφαρμογή της ως άνω ρύθμισης, τα οποία ενδέχεται να

επηρεάσουν το εύρος εφαρμογής της και να προκαλέσουν ερμηνευτικές δυσχέρειες.

**5. Επί του άρθρου 17**

**α.** Η παράγραφος 1 του άρθρου 17 ορίζει ότι, «[κ]ατά την εφαρμογή του άρθρου 16, το επισπεύδον μέρος οφείλει να προσκαλέσει, με την αγωγή ή με ιδιαίτερο δικόγραφο, το έτερο μέρος σε εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης».

Προβληματίζει η χρήση του όρου «ιδιαίτερο δικόγραφο», καθώς τα είδη των δικογράφων προκύπτουν κατ' αρχήν από τις σχετικές ρυθμίσεις των ενδίκων βοηθημάτων στα οποία εντάσσονται. Καταλληλότερη θα ήταν η χρήση του όρου «εξώδικη κλήση», οπότε και το εδάφιο θα διαμορφωνόταν ως εξής: «Κατά την εφαρμογή του άρθρου 16, το επισπεύδον μέρος οφείλει να προσκαλέσει, με την αγωγή ή με εξώδικη κλήση, το έτερο μέρος σε εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης».

**β.** Η παράγραφος 3 του άρθρου 17 ορίζει ότι «[η] κοινοποίηση της πρόσκλησης και η εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης αναστέλλουν την παραγραφή των αξιώσεων και την αποσβεστική προθεσμία άσκησης δικαιωμάτων».

Δοθέντος ότι ο χρόνος κοινοποίησης της πρόσκλησης και εκείνος της διεξαγωγής της εισαγωγικής συνεδρίας διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης δεν συμπίπτουν, η εν λόγω ρύθμιση χρήζει διευκρίνισης ως προς τον ακριβή χρόνο έναρξης της αναστολής παραγραφής των αξιώσεων και της αποσβεστικής προθεσμίας άσκησης δικαιωμάτων. Θα ήταν, περαιτέρω, χρήσιμο αν, εν προκειμένω, γινόταν παραπομπή στη διάταξη η οποία ρυθμίζει το ζήτημα της λήξης του χρόνου αναστολής.

**6. Επί του άρθρου 18**

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 18, «[σ]ε περίπτωση αδικαιολόγητης άρνησης συμμετοχής ή αποχής μέρους από εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης, παρότι προσκλήθηκε νομίμως, το δικαστήριο στο οποίο κατατέθηκε η αγωγή δύναται να επιβάλει σε βάρος αυτού χρηματική κύρωση».

Δεδομένου ότι η αδικαιολόγητη άρνηση συμμετοχής ή αποχή μέρους επισύρει χρηματική κύρωση, για λόγους ασφάλειας δικαίου θα πρέπει να προσδιορισθεί τι συνιστά δικαιολογημένη άρνηση συμμετοχής ή αποχή ή σε τι συνίσταται το σχετικό αδικαιολόγητο.

Σύμφωνα, εξ άλλου, με την παράγραφο 7 του άρθρου 18, τυχόν αδικαιολόγητη άρνηση συμμετοχής ή αποχή μέρους από εισαγωγική συνεδρία δια-

μεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης κατόπιν νόμιμης πρόσκλησής του, «συνεκτιμάται επιπλέον από το δικαστήριο κατά την επιμέτρηση της δικαστικής δαπάνης».

Προβληματισμός γεννάται ως προς το αν η αδικαιολόγητη άρνηση συμμετοχής συναρτάται με την επιμέτρηση της δικαστικής δαπάνης και μάλιστα επιπλέον της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 του άρθρου 18 χρηματικής κύρωσης για άρνηση συμμετοχής. Το άρθρο 176 ΚΠολΔ συνδέει τα δικαστικά έξοδα με το αν ο διάδικος νικήθηκε ή όχι, ενώ το άρθρο 185 εδάφ. γ΄ ΚΠολΔ αναγνωρίζει δυνατότητα να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα σε βάρος του διαδίκου που νίκησε αν, μεταξύ άλλων, «έγινε υπαίτιος για την ακυρότητα διαδικαστικής πράξης ή της συζήτησης». Εν προκειμένω, δεν φαίνεται να προκύπτει, εκ της μη συμμετοχής, ακυρότητα διαδικαστικής πράξης ή συζήτησης. Ο απέχων δεν παύει πάντως, κατ' αναλογία με τα οριζόμενα στο άρθρο 185 εδάφ. γ΄ ΚΠολΔ, να είναι υπαίτιος για τη μη διενέργεια διαδικασίας διαμεσολάβησης ή δικαστικής μεσολάβησης. Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 160 παρ. 2 του νομοσχεδίου, «[α]ν ένα από τα μέρη προσφύγει στη δικαστική διαδικασία χωρίς προηγούμενη τήρηση της ρήτρας δικαστικής διαμεσολάβησης και το έτερο μέρος την επικαλεσθεί ή ο δικαστής την εξετάσει αυτεπαγγέλτως, το δικαστήριο παραπέμπει τα μέρη σε δικαστική διαμεσολάβηση με διάταξη κατά το άρθρο 237 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α' 182). Όταν η διαφορά εκδικάζεται σύμφωνα με τα άρθρα 591 έως 622Β του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το δικαστήριο εκδίδει προδικαστική απόφαση με την οποία παραπέμπει τα μέρη σε δικαστική διαμεσολάβηση και αναβάλλει τη συζήτηση της υπόθεσης για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες».

**7. Επί του άρθρου 23**

Η παράγραφος 3 του άρθρου 23 ορίζει ότι «[ό]που διάταξη του παρόντος Μέρους αναφέρεται σε αγωγή, εφαρμόζεται και σε ανταγωγή και, όπου αναφέρεται σε απάντηση, εφαρμόζεται και σε απάντηση σε ανταγωγή, με την επιφύλαξη της περ. α) του άρθρου 51 και της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 62».

Με δεδομένο ότι το άρθρο 62 αφορά στην αγωγή ακύρωσης και, ειδικότερα, η περίπτωση α) της παραγράφου 1 αφορά στους λόγους ακύρωσης, η παραπομπή στο εν λόγω άρθρο είναι εσφαλμένη και θα έπρεπε να αντικατασταθεί από παραπομπή στην περ. α) της παραγράφου 2 του άρθρου 60 περί απόσυρσης της αγωγής από τον ενάγοντα και προβολή αντιρρήσεων από τον εναγόμενο.

**8. Επί του άρθρου 27 παρ. 2**

Το άρθρο 27 παρ. 2 ορίζει ότι «[α]ρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της αγωγής ακύρωσης του άρθρου 62 είναι ο Άρειος Πάγος. Η αγωγή ακύρωσης εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 591 και 614 έως 622Β του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182) και προσδιορίζεται για συζήτηση εντός τριών (3) μηνών από την κατάθεσή της».

Με τη ρύθμιση αυτή, η αρμοδιότητα για την εκδίκαση της αγωγής ακύρωσης κατά της οριστικής διαιτητικής απόφασης μεταφέρεται από το Εφετείο, ως ισχύει σήμερα, στον Άρειο Πάγο. Σημειώνεται ότι με την αγωγή ακύρωσης δεν επιδιώκεται ο έλεγχος της ουσιαστικής ορθότητας της διαιτητικής απόφασης ούτε η επανεκδίκαση της κριθείσας υποθέσεως (βλ., αντί πολλών, ΑΠ 517/2016).

Η αιτιολογική έκθεση αναφέρει ότι «σκοπός της ρύθμισης είναι η παροχή ολοκληρωμένης δικαστικής προστασίας σε συνδυασμό με την επιτάχυνση της διαδικασίας και τη μείωση των δικαστικών διαδικασιών σε υποθέσεις που προέρχονται από διαδικασίες εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών».

Παρατηρείται ότι, με την εν λόγω ρύθμιση, ο Άρειος Πάγος κρίνει την αγωγή ακύρωσης «σε πρώτο και τελευταίο βαθμό» (βλ. Αιτιολογική Έκθεση, υπό άρθρο 27) σε σύντομη δικάσιμο, ενώ, υπό το ισχύον σύστημα, η αγωγή ακύρωσης κρίνεται από το Εφετείο, η απόφαση του οποίου, εφόσον απορρίπτει την αγωγή ακύρωσης, υπόκειται σε αναίρεση (άρθρο 898 ΚΠολΔ). Με άλλα λόγια, με τη μεταβίβαση αρμοδιότητας, κατ' αποτέλεσμα αποκλείεται η δυνατότητα αναιρετικού ελέγχου της απόφασης που απορρίπτει την αγωγή ακύρωσης, καθ' όσον «με αναίρεση μπορούν να προσβληθούν οι αποφάσεις των μονομελών και πολυμελών πρωτοδικείων, καθώς και οι αποφάσεις των εφετείων» (άρθρο 552 ΚΠολΔ).

**9. Επί του άρθρου 43**

Με το άρθρο 43 αναγνωρίζεται η εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου να διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα, κατ' υιοθέτηση της λύσης που δίδει το άρθρο 25 του ν. 5016/2023 για τη διεθνή εμπορική διαιτησία. Η εν λόγω εξουσία περιλαμβάνει και την έκδοση προσωρινής διαταγής, ενώ οι σχετικές αποφάσεις προκαλούν υποχρέωση άμεσης συμμόρφωσης των μερών. Περαιτέρω, ορίζεται διαδικασία αναγνώρισης και κήρυξης της εκτελεστότητας των ασφαλιστικών μέτρων από το Μονομελές Πρωτοδικείο, το οποίο δικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Από τη διατύπωση της παρ. 5 θα μπορούσε να γεννηθεί ερμηνευτικό ζήτημα ως προς το αν η διαδικασία αναγνώρισης αφορά και στην περίπτωση της

προσωρινής διαταγής. Και αυτό διότι δεν υπάρχει ειδική διάταξη που να προσδίδει στην προσωρινή διαταγή, πέραν της προσωρινής ισχύος και της υποχρέωσης συμμόρφωσης, και εκτελεστότητα. Από την άλλη πλευρά, τέτοια λύση θα εξουδετέρωνε τη δραστικότητα της προσωρινής διαταγής, η ισχύς της οποίας, εξ άλλου, παύει αυτοδικαίως με την παρέλευση είκοσι (20) ημερών από την έκδοσή της.

Περαιτέρω, ενώ η κήρυξη της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων ως εκτελεστής εξηγείται από την ανάγκη να προσδοθεί σε αυτήν δημόσια ισχύς, προκειμένου να εκτελεσθεί με μέσα δημόσιας εξουσίας, δεν είναι σαφές πώς συνδυάζεται η προσωρινή ισχύς και υποχρέωση άμεσης συμμόρφωσης της απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, με τη δικαστική αναγνώριση των ασφαλιστικών μέτρων (λ.χ., θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα, ποιες είναι οι συνέπειες της μη συμμόρφωσης πριν από την αναγνώριση). Σημειώνεται, εν προκειμένω, ότι η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητας είναι υποχρεωτικές για το δικαστήριο, υπό την επιφύλαξη συνδρομής εξαιρετικών λόγων (αντίθεση στη διεθνή δημόσια τάξη ή αν το δικαστήριο έχει ήδη επιληφθεί αντίστοιχου αιτήματος), καθώς και ότι οι οριστικές διαιτητικές αποφάσεις (πλην των αλλοδαπών) υπόκεινται σε αγωγή ακύρωσης, και όχι σε αίτηση αναγνώρισης (άρθρα 62 και 64).

Ως προς τους ανωτέρω λόγους άρνησης αναγνώρισης, σημειώνεται ότι η αντίθεση στη διεθνή δημόσια τάξη διέπει πλέον και αμιγώς εσωτερικές διαιτησίες.

Τέλος, επισημαίνεται ότι δεν είναι σαφές πότε το δικαστήριο επιλαμβάνεται αντίστοιχου αιτήματος (π.χ., με την άσκηση της αιτήσεως;) και, σε κάθε περίπτωση, με αυτή την κατάστρωση, αναμένεται ότι θα ανακύπτουν δυσχερείς περιπτώσεις κατά τις οποίες το θιγόμενο από το διαιτητικό δικαστήριο μέρος θα σπεύδει να απευθυνθεί στο Πρωτοδικείο, πριν το άλλο μέρος ζητήσει την αναγνώριση των ασφαλιστικών μέτρων.

Περαιτέρω, το άρθρο 43 παρ. 6 ορίζει ότι, «[ο] υπέρ ου το ασφαλιστικό μέτρο υποχρεούται σε εύλογη αποζημίωση, αν: α) αποδειχθεί ότι πέτυχε την έκδοση ή διατήρηση του μέτρου αντίθετα προς το καθήκον καλόπιστης διεξαγωγής της διαιτησίας, ή β) η λήψη του ασφαλιστικού μέτρου κρίνεται εκ των υστέρων αδικαιολόγητη».

Προβληματισμός γεννάται αναφορικά με την περίπτωση β), σύμφωνα με την οποία προβλέπεται αποζημίωση, εφόσον, εκ των υστέρων, η λήψη του ασφαλιστικού μέτρου κριθεί ως αδικαιολόγητη, λαμβανομένου υπόψη ότι, για να διαταχθεί ασφαλιστικό μέτρο, κατ' αρχήν αρκεί η πιθανολόγηση του ασφαλιστέου δικαιώματος. Σε επίρρωση του προβληματισμού, επισημαίνεται ότι η ρύθμιση της περίπτωσης α) του άρθρου 43 παρ. 6 θέτει ως προϋπόθεση

για την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης την παραβίαση του καθήκοντος αληθείας στο πλαίσιο της διαιτητικής δίκης. Περαιτέρω, η έννοια της αδικαιολόγητης λήψης ασφαλιστικού μέτρου του άρθρου 43 παρ. 6 είναι απολύτως αόριστη, ούτε είναι σαφές κατά πόσο το «αδικαιολόγητο» της λήψης ασφαλιστικού μέτρου αφορά στην κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου ή στο σχετικό αίτημα του μέρους για τη λήψη του. Αν η έννοια της αδικαιολόγητης λήψης ασφαλιστικού μέτρου αφορά στην κρίση του διαιτητικού δικαστηρίου, τότε γεννάται για το μέρος υποχρέωση αποζημίωσης εκ της «κακοδικίας» του διαιτητικού δικαστηρίου.

**10. Επί του άρθρου 55 σε συνδυασμό με το άρθρο 62**

**α.** Κατά το άρθρο 55 παρ. 2, το δικαστήριο της αγωγής ακυρώσεως (Άρειος Πάγος) «δύναται», κατά την άσκηση της ακυρωτικής δικαιοδοσίας του, εφόσον κρίνει ότι ορισμένο ζήτημα ενωσιακής δημόσιας τάξης επηρεάζει τον ασκούμενο ακυρωτικό έλεγχο της διαιτητικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί, να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως, σύμφωνα με τη σαφή διάταξη της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «[δ]ικαστήριο κράτους μέλους, ενώπιον του οποίου ανακύπτει τέτοιο ζήτημα σε εκκρεμή υπόθεση και του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου, οφείλει να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο» (άρθρο 267 εδ. γ΄) (βλ. σύνοψη της πρόσφατης νομολογίας και των εξαιρέσεων που γίνονται δεκτές σε Ν. Παπασπύρου, Σύμφωνη ερμηνεία και προδικαστική παραπομπή (η πλοκή εθνικού και ενωσιακού στον ευρωπαϊκό συνταγματικό χώρο) σε www.constitutionalism.gr, 1.7.2026).

Περαιτέρω, αυτή η υποχρέωση καταλαμβάνει οποιοδήποτε ζήτημα του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επηρεάζει τον ακυρωτικό έλεγχο (όπως το ότι το εύρος του διαμορφώνεται στην εθνική έννομη τάξη), είτε αφορά στην ευρωπαϊκή δημόσια τάξη είτε όχι. Διαφορετικό είναι το ζήτημα ότι, κατά το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο ακυρωτικός έλεγχος οφείλει να περιλαμβάνει την αντίθεση στην ευρωπαϊκή δημόσια τάξη (βλ., λ.χ., την απόφαση του ΔΕΕ της 1ης Ιουνίου 1999, Eco Swiss, C 126/97 και, πλέον πρόσφατα, την απόφαση της 1ης Αυγούστου 2025, Royal Football Club Seraing κατά FIFA, C-600/23, σκέψ. 85 επ.). Για τον λόγο αυτό, εξ άλλου, η αντίθεση στην ευρωπαϊκή δημόσια τάξη πρέπει να προστεθεί ρητώς στην παρ. 1 ββ) του άρθρου 62 σχετικά με τους λόγους ακύρωσης.

Τέλος, η φράση «της διαιτητικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί» στην παρ. 2, φαίνεται να έχει τεθεί εκ παραδρομής, αντί της ορθής φράσης

«της διαιτητικής απόφασης».

**6.** Κατά το άρθρο 55 παρ. 1, παρέχεται δυνατότητα στον Άρειο Πάγο να απευθύνει σχετικό προδικαστικό ερώτημα και κατά τη διάρκεια της διαιτητικής διαδικασίας, κατόπιν αιτήματος του διαιτητικού δικαστηρίου, εφόσον το ζήτημα αυτό δύναται να επηρεάσει τον ακυρωτικό έλεγχο της διαιτητικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί. Η εν λόγω λύση επιδιώκει να αποφύγει τα εμπόδια που έχει θέσει η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων από διαιτητικά δικαστήρια, με το σκεπτικό ότι τα τελευταία δεν αποτελούν «Δικαστήρια κράτους μέλους» κατά την έννοια του άρθρου 267 ΣλΕΕ (απόφαση της 23ης Μαρτίου 1982, Nordsee, C-102/81) Ωστόσο, έχει εγερθεί στη θεωρία προβληματισμός για το παραδεκτό τέτοιου ερωτήματος, διότι δεν υποβάλλεται από δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί διαφοράς επί της οποίας ανακύπτει προδικαστικό ζήτημα. Αντίθετα, πρόκειται για ερώτημα επί υποθετικής διαφοράς, και μάλιστα προκειμένου αυτή να μην προκληθεί (βλ. Morten P. Broberg & Niels Fenger, Arbitration cases and preliminary references to the European Court of Justice–an assessment of 'the Danish Solution', Arbitration International, τ. 36 (2020), σελ. 147-155).

**11. Επί του άρθρου 79 παρ. 12**

Σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 79, στο υπόμνημα, το οποίο συντάσσεται, κατά την παράγραφο 11 περίπτ. γ), στην περίπτωση κατά την οποία τα μέρη, μετά το πέρας της εισαγωγικής συνεδρίας διαμεσολάβησης, δεν επιλέξουν να συνεχίσουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης, βεβαιώνεται, μεταξύ άλλων, «β) η φύση των λόγων για τους οποίους δεν επιτεύχθηκε συμφωνία ή δεν υπεγράφη συμφωνητικό υπαγωγής σε διαμεσολάβηση σε αυτό το στάδιο».

Επισημαίνεται ότι η αναγραφή επί του υπομνήματος «της φύσης των λόγων» ένεκα των οποίων δεν ευοδώθηκε η διαμεσολάβηση παρίσταται προβληματική, στο μέτρο που η εν λόγω φράση ενέχει αοριστία και δημιουργεί ασάφεια. Ο προβληματισμός εντείνεται εν όψει του ότι, αφενός η εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης – όπως, εξ άλλου, και εν γένει ο θεσμός της διαμεσολάβησης – διέπεται από την αρχή της εμπιστευτικότητας, όπως ειδικά για την εισαγωγική συνεδρία ορίζεται και στην παρ. 7 εδάφ. β΄ του ίδιου άρθρου, και η κατά τα ως άνω αναγραφή επί του υπομνήματος «της φύσης των λόγων» ένεκα των οποίων δεν ευοδώθηκε η διαμεσολάβηση ενδέχεται να πλήξει τον απόρρητο και εμπιστευτικό χαρακτήρα της, αποκαλύπτοντας θέσεις, αξιολογήσεις ή κατευθύνσεις στρατηγικής των μερών, και, αφετέρου, εν όψει του ότι, όπως προκύπτει και από το άρθρο 3 στοιχ. γ), θεμελιώ-

δη χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης είναι ο εκούσιος χαρακτήρας της (αρχή της εθελοντικής συμμετοχής) και η λειτουργία της βάσει της αρχής της ιδιωτικής αυτονομίας, τα οποία ενδέχεται να προσβληθούν στο πλαίσιο της, κατά τα ως άνω, αιτιολόγησης της επιλογής των μερών να μην συνεχίσουν τη διαμεσολάβηση.

**12. Επί του άρθρου 86**

Με την παράγραφο 1 ορίζεται ότι «[τ]α νομικά πρόσωπα ορίζουν φυσικό πρόσωπο ως υπεύθυνο διαχείρισης της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Ο ορισμός διενεργείται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου διοίκησης και αποτυπώνεται σε έγγραφη εξουσιοδότηση ή ειδικό συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο (…)».

Με την παράγραφο 5 ορίζεται ότι «[η] συμμετοχή του νομικού προσώπου στη διαδικασία και η υπογραφή του πρακτικού γίνονται δι[ά] του νομίμου εκπροσώπου ή του υπευθύνου διαχείρισης της διαδικασίας διαμεσολάβησης κατά τις παρ. 1 και 2».

Από τον συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι ο νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου δύναται, ευνοήτως, να το εκπροσωπεί και στο πλαίσιο της διαδικασίας της διαμεσολάβησης. Προκύπτει, επίσης, ότι τα νομικά πρόσωπα μπορούν να παρέχουν, υπό τις διατυπώσεις του άρθρου 86, εξουσιοδότηση και σε τρίτο πρόσωπο για την εκπροσώπησή τους κατά τη διαμεσολάβηση. Στην περίπτωση κατά την οποία τα ως άνω αποτυπώνουν το σκοπούμενο νόημα της διάταξης, θα ήταν ενδεδειγμένο να τεθεί σχετική επισήμανση στην παράγραφο 1. Στην περίπτωση, όμως, που με τη διάταξη εισάγεται υποχρέωση και του νομίμου εκπροσώπου να προβαίνει σε αντίστοιχες με τον υπεύθυνο διαχείρισης της διαδικασίας διαμεσολάβησης ενέργειες (όπως, λ.χ., να διαθέτει ειδικό πληρεξούσιο για την εκπροσώπηση του νομικού προσώπου κατά τη διαμεσολάβηση, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2, ή να κοινοποιεί τα νομιμοποιητικά του έγγραφα στον διαμεσολαβητή, σύμφωνα με την παράγραφο 3), αυτή πρέπει να αποτυπώνεται ρητά.

Χρήζει, εξ άλλου, διευκρίνισης το ζήτημα του τύπου της, κατά την παράγραφο 3, «κοινοποίησης» της εξουσιοδότησης ή του πληρεξουσίου του υπευθύνου διαχείρισης της διαδικασίας διαμεσολάβησης προς τον διαμεσολαβητή.

**13. Επί του άρθρου 89 σε συνδυασμό με το άρθρο 79 παρ. 14**

Ορίζεται, εν προκειμένω, ότι «1. Πρακτικά, έγγραφα και διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη διαδικασία της διαμεσολάβησης απαλλάσσονται από τέλος ή εισφορά υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου ή τρίτων (…). 2. Κατά την

κατάθεση του πρακτικού συμφωνίας διαμεσολάβησης στη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου προκειμένου να καταστεί εκτελεστός τίτλος, δεν οφείλεται τέλος κατάθεσης, δικαστικό ένσημο ή αναλογικό τέλος επί της αξίας του αντικειμένου».

Ερωτάται αν η ως άνω διάταξη καταλαμβάνει και τη ρύθμιση του άρθρου 79 παρ. 14, σύμφωνα με το οποίο, το υπόμνημα το οποίο συντάσσεται, κατά το άρθρο 79 παρ. 11 περίπτ. γ), στην περίπτωση κατά την οποία τα μέρη, μετά το πέρας της εισαγωγικής συνεδρίας διαμεσολάβησης, δεν επιλέξουν να συνεχίσουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης, «κατατίθεται στο δικαστήριο με τις προτάσεις οποιουδήποτε από τα μέρη. (…) Με την πλήρη λειτουργία της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης Διαμεσολάβησης (Ε.Ψ.Π.Δ.) του άρθρου 83, η γραμματεία του δικαστηρίου λαμβάνει επικυρωμένο ηλεκτρονικό αντίγραφο του υπομνήματος, με συνημμένο το καταβεβλημένο παράβολο, μέσω της Ε.Ψ.Π.Δ. και δεν απαιτείται φυσική κατάθεση».

**14. Επί του άρθρου 101 παρ. 3**

**α.** Η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι «[ε]φόσον στη διαδικασία της κτηματολογικής διαμεσολάβησης του παρόντος άρθρου συμμετέχει το Ελληνικό Δημόσιο, σύμφωνα με το άρθρο 100, και δεν προβάλλει δικαιώματα επί του επίδικου ακινήτου, τα μέρη δύνανται να καταρτίσουν πρακτικό διαμεσολάβησης (…)».

Δοθέντος ότι ζητήματα συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στη διαδικασία της κτηματολογικής διαμεσολάβησης ρυθμίζονται με τις διατάξεις του άρθρου 99, και όχι του άρθρου 100 (το οποίο ρυθμίζει, ιδίως, ζητήματα καταχώρισης του πρακτικού διαμεσολάβησης στο κτηματολογικό φύλλο), η κατά τα ως άνω παραπομπή στο άρθρο 100 πρέπει να τεθεί στο ορθό (άρθρο 99).

**6.** Ορίζεται, περαιτέρω, ότι, στο πλαίσιο της κτηματολογικής διαμεσολάβησης στην οποία προβάλλεται ως αιτία κτήσης η έκτακτη χρησικτησία, «[ο] διαμεσολαβητής υποχρεούται να διαπιστώσει την προσκόμιση δύο (2) τουλάχιστον εκ των κάτωθι αποδεικτικών στοιχείων: α) αποδείξεων παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφωνίας και ύδρευσης στο όνομα του φερόμενου ως δικαιούχου (…)».

Παρατηρείται ότι, όπως προκύπτει από τη σωρευτική διατύπωση της διάταξης, ο φερόμενος ως δικαιούχος πρέπει να προσκομίσει, στο πλαίσιο της υπό στοιχείο α) κατηγορίας αποδεικτικών στοιχείων, αποδείξεις που έχουν εκδοθεί στο όνομά του, και αφορούν σωρευτικά και τα τρία (3) κοινωφελή δίκτυα (ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεφωνίας και ύδρευσης). Δοθέντος ότι είναι σύνηθες σε τέτοιους λογαριασμούς να εμφανίζονται ως δικαιούχοι, αντί του ιδιοκτήτη, τρίτα πρόσωπα (σύζυγος, συμβίος, γονείς του), καθώς και ότι

ενδέχεται να μην έχει συναφθεί σύμβαση με εταιρεία παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, καθ' όσον αυτές δεν είναι απολύτως αναγκαίες για τη διαμονή σε έναν χώρο, ερωτάται αν η ως άνω διατύπωση αποτυπώνει πράγματι το σκοπούμενο νόημα της διάταξης.

**15. Επί των άρθρων 101 παρ. 2 και 4, 130 παρ. 4, 141 παρ. 1 και 4, 170 παρ. 4**

Για λόγους γραμματικής αρτιότητας, η λέξη «καταχώρηση» πρέπει να αντικατασταθεί από το ορθό «καταχώριση».

**16. Επί του άρθρου 106 παρ. 1 και του άρθρου 105 παρ. 3**

Με τις διατάξεις του άρθρου 106 καθορίζεται το πλαίσιο για την έναρξη της διαδικασίας της σχολικής διαμεσολάβησης και για την αξιολόγηση της καταλληλότητας περιστατικού να υπαχθεί σε αυτή. Ειδικότερα, με την παράγραφο 1 ορίζεται ότι, «[η] σχολική διαμεσολάβηση εκκινεί κατόπιν ενημέρωσης του Συντονιστή από τους μαθητές - διαμεσολαβητές, όταν λαμβάνουν γνώση με κάθε πρόσφορο μέσο περιστατικού που δύναται να υπαχθεί σε σχολική διαμεσολάβηση».

Ο θεσμός της σχολικής διαμεσολάβησης εισάγεται στις τάξεις Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ του Δημοτικού των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, πλην των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, καθώς και στις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αφορά, συνεπώς, παιδιά, ήδη από την ηλικία των εννέα (9) ετών, και εφήβους. Σύμφωνα, εξ άλλου, με το άρθρο 102 παρ. 1, σκοπός του θεσμού της σχολικής διαμεσολάβησης «είναι η ενίσχυση του σχολικού κλίματος συνεργασίας, διαλόγου και αμοιβαίου σεβασμού εντός της σχολικής κοινότητας», ενώ στην Αιτιολογική Έκθεση που συνοδεύει το νομοσχέδιο γίνεται αναφορά στον «απόλυτο σεβασμό στην ανηλικότητα και τον αμιγώς παιδαγωγικό σκοπό του θεσμού» (βλ. Α.4 Κατ' άρθρον ανάλυση της αξιολογούμενης ρύθμισης, υπό το άρθρο 108).

Υπό το φως των ανωτέρω, η ανάθεση στους μαθητές - διαμεσολαβητές του ρόλου της «ενημέρωσης του Συντονιστή (…), όταν λαμβάνουν γνώση με κάθε πρόσφορο μέσο περιστατικού που δύναται να υπαχθεί σε σχολική διαμεσολάβηση», ενδέχεται να καταστήσει τους εν λόγω μαθητές όργανα επιτήρησης και αστυνόμευσης, τούτο, δε, αφενός, εκφεύγει του ως άνω σκοπού του θεσμού, και, αφετέρου, ενδεχομένως προσκρούει στη συνταγματικά και σε επίπεδο διεθνούς δικαίου κατοχυρωμένη προστασία της παιδικής ηλικίας.

Για τους ίδιους λόγους, παρατηρείται ότι, στο άρθρο 105 παρ. 3, σύμφωνα

με το οποίο, «[κ]ατ' εξαίρεση της παρ. 2, οι μαθητές - διαμεσολαβητές ενημερώνουν αμέσως τον Συντονιστή, εφόσον περιέλθει στην αντίληψή τους πληροφορία ικανή κατά την εύλογη κρίση τους να συνιστά κίνδυνο για την υγεία, την ασφάλεια ή τη ζωή προσώπου», θα μπορούσε, για λόγους σαφήνειας της διάταξης, να προστεθεί, μετά τη λέξη «εφόσον», η φράση «κατά τη διάρκεια της διαδικασίας».

**17. Επί του άρθρου 107 παρ. 3**

Οι διατάξεις του άρθρου 107 ρυθμίζουν ζητήματα διεξαγωγής της διαδικασίας της σχολικής διαμεσολάβησης. Μεταξύ άλλων, ορίζεται ότι «[σ]τη συνεδρία παρίστανται αποκλειστικά τα μέρη και οι μαθητές - διαμεσολαβητές» (παράγραφος 3).

Επισημαίνεται ότι η εν λόγω ρύθμιση έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 104 στοιχ. ε), σύμφωνα με το οποίο «[ο] Συντονιστής είναι αρμόδιος για: (…) ε) την παρακολούθηση και εποπτεία των αρχικών συνεδριών διαμεσολάβησης, προς διασφάλιση της ορθής τήρησης της διαδικασίας».

Ερωτάται, περαιτέρω, αν, υπό τη διατύπωση της ως άνω διάταξης (άρθρο 107 παρ. 3), αποκλείεται η μετά από αίτημα ή με τη συναίνεση όλων των μερών πρόσκληση και άλλων μαθητών να παραστούν στη συνεδρία, προς διευκόλυνση της επίλυσης του ζητήματος.

**18. Επί του άρθρου 127**

**α.** Η παράγραφος 2 ορίζει ότι «[τ]α μέλη των περ. ε) και στ) της παρ. 1 επιλέγονται μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος που αναρτάται στον ιστότοπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης».

Ερωτάται αν η διαδικασία επιλογής «μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος που αναρτάται στον ιστότοπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης» αφορά πράγματι, εκτός από τα μέλη της περίπτωσης στ) («Δύο (2) διαμεσολαβητές εκπροσώπους των επαγγελματικών φορέων της Χώρας»), και την επιλογή του μέλους της περίπτωσης ε) («Έναν (1) εκπρόσωπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης από τους υπηρετούντες στην κεντρική υπηρεσία υπαλλήλους τουλάχιστον β΄ βαθμού, ή από τους υπηρετούντες νομικούς, συνεργάτες στο ιδιαίτερο γραφείο του Υπουργού Δικαιοσύνης, του Υφυπουργού Δικαιοσύνης ή του Ειδικού Γραμματέα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών») ή αν η ορθή αναφορά πρέπει να γίνει στα μέλη της περίπτωσης ζ) («Δύο (2) διαμεσολαβητές, οι οποίοι κατέχουν βαθμίδα πιστοποίησης Β΄ ή Α΄, σύμφωνα με το άρθρο 133»).

**6.** Η παράγραφος 6 ορίζει ότι «[τ]α μέλη της Κ.Ε.Δ. αντικαθίστανται: α) στην περίπτωση που έχουν διοριστεί κατά παράβαση της παρ. 5 ή β) εφόσον

μεταγενέστερα δημιουργηθεί σχέση συνεργασίας με φορείς κατάρτισης διαμεσολαβητών κατά παράβαση της ίδιας παραγράφου. (…)».

Δοθέντος ότι ζητήματα ασυμβιβάστων, κωλυμάτων και περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων που αφορούν τα μέλη της Κ.Ε.Δ. ρυθμίζονται με τις διατάξεις της παραγράφου 4, και όχι της παραγράφου 5 (η οποία ρυθμίζει τη διάρκεια της θητείας και την ανανέωσή της), η κατά τα ως άνω παραπομπή στην παράγραφο 5 πρέπει να τεθεί στο ορθό (παρ. 4).

**19. Επί των άρθρων 129 παρ. 1.β) και 135 παρ. 2**

Σύμφωνα με το άρθρο 129 παρ. 1 υπό στοιχ. β) εδάφ. β΄, «[τ]ης Επιτροπής [Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου] προεδρεύει υποχρεωτικά δικαστικός λειτουργός».

**α.** Δοθέντος ότι, σύμφωνα με το άρθρο 135 παρ. 2 περίπτ. α), η Επιτροπή Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου λειτουργεί ως πρωτοβάθμιο πειθαρχικό όργανο με μονομελή σύνθεση, χρήζει διευκρίνισης το ότι, στην περίπτωση αυτή, δεν δύναται να συγκροτείται από δικαστικό λειτουργό. Και τούτο διότι, στο άρθρο 89 του Συντάγματος αναφέρονται περιοριστικά οι αρμοδιότητες οι οποίες δύνανται να ανατεθούν στους δικαστικούς λειτουργούς, και, συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3, «1. Απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς να παρέχουν κάθε άλλη μισθωτή υπηρεσία καθώς και να ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς (…) να μετέχουν σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, εφόσον η συμμετοχή τους αυτή προβλέπεται ειδικά από το νόμο (…). 3. Η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς απαγορεύεται (…)». Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί, «δεν επιτρέπεται η ανάθεση σε δικαστικό λειτουργό διοικητικών καθηκόντων μονομελούς οργάνου, ανεξαρτήτως του αν το όργανο αυτό έχει ή όχι πειθαρχικό, ελεγκτικό ή δικαιοδοτικό χαρακτήρα (βλ. και πρακτικά Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής Ι΄ Περιόδου, Α΄ Συνόδου, Συνεδρ. ΡΛΒ΄, σελ. 597). Και τούτο διότι στην περίπτωση του μονομελούς οργάνου η ευθύνη προσωποποιείται σε μέγιστο βαθμό, με συνέπεια να υφίσταται κίνδυνος αμφισβητήσεως του κύρους του δικαστικού λειτουργού επί προσβολής ενώπιον δικαστηρίου των αποφάσεών του ως ασκούντος καθήκοντα μονομελούς διοικητικού οργάνου» (ΣτΕ Γ΄ Τμ., 2982981/2010, βλ. και ΔΠρΤριπ 65/2013, Αθ. Τσιρωνά, άρθρο 89 του Συντάγματος, σε: Σπυρόπουλος/Κοντιάδης/Ανθόπουλος/Γεραπετρίτης (επιστ. επιμ.), Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2017, σελ. 1372-1374, Κ. Χρυσόγονο, Συνταγματικό δίκαιο, 2022, σελ. 741, Κ. Γώγο, άρθρο 89 του Συντάγματος, σε: Βλαχόπουλος/Κο-

ντιάδης/Τασόπουλος (επιστ. επιμ.), Σύνταγμα, Ερμηνεία κατ' άρθρο, ηλεκτρον. έκδ. 2023, παρ. 10, αντίθ. η Γνμδ ΕισαγγΑΠ 2/2022).

Υπό το φως των ανωτέρω, η εξαίρεση που εισάγει το άρθρο 89 παρ. 2 του Συντάγματος ως προς τη συμμετοχή των δικαστικών λειτουργών στις σε αυτό αναφερόμενες κατηγορίες επιτροπών καθιστά επιτρεπτή τη συμμετοχή τους μόνον σε συλλογικό, και όχι και σε μονομελές, πειθαρχικό όργανο της Διοίκησης.

**6.** Περαιτέρω, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 135, «[η] Επιτροπή Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, κατόπιν εισήγησης του Ειδικού Γραμματέα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών».

Δοθέντος ότι στην εν λόγω επιτροπή μετέχει, κατά τα ως άνω, και δικαστικός λειτουργός, επισημαίνονται τα εξής:

Όπως έχει κριθεί, «από τις συνταγματικές διατάξεις, με τις οποίες κατοχυρώνεται η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών, ως ειδικότερη έκφανση της αρχής της οργανικής διάκρισης των λειτουργιών (άρθρο 26), και θεσπίζεται σειρά συγκεκριμένων εγγυήσεων υπέρ της ανεξαρτησίας αυτών (άρθρα 87 έως και 91), προκύπτει ότι για τη συμμετοχή δικαστικών λειτουργών στις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα (άρθρο 89 παρ. 2) και εξειδικευόμενες από τον νόμο περιπτώσεις, απαιτείται σχετική πράξη του αρμοδίου οργάνου της δικαστικής λειτουργίας (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1237-1238, 2347-2348/2017, πρβλ. και ΣτΕ 5203/1987, 1730/1982 Ολομ., απόφαση Ολομελείας εν συμβουλίω 1/1975)» (ΣτΕ Ολομ. 813/2019, βλ. και ΣτΕ Ολομ. 814/2019), αν και όχι, κατ' ανάγκην, απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου του άρθρου 90 παρ. 1 του Συντάγματος, καθ' όσον «ούτε από το άρθρο 90 παρ. 1 του Συντάγματος ούτε από τις άλλες συνταγματικές διατάξεις, με τις οποίες κατοχυρώνεται η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργών, αποκλείεται η δυνατότητα του κοινού νομοθέτη να προβλέψει ότι ο ορισμός δικαστικών λειτουργών για τη συμμετοχή τους, κατά πλήρη και αποκλειστική απασχόληση ή παράλληλα με την άσκηση των κύριων καθηκόντων τους, σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, γίνεται με απόφαση διάφορου από το οικείο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο αρμοδίου οργάνου της δικαστικής λειτουργίας, όπως το όργανο διεύθυνσης του οικείου δικαστηρίου, χωρίς πάντως να αποκλείεται η δυνάμει διατάξεως νόμου πρόβλεψη απόφασης του ως άνω Συμβουλίου και για τη συμμετοχή αυτή» (ΣτΕ Ολομ. 813/2019, βλ. και ΣτΕ Ολομ. 814/2019).

Υπό το φως των ανωτέρω, δημιουργείται προβληματισμός ως προς το αν

η συγκρότηση της Επιτροπής Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου με απόφαση οργάνου της εκτελεστικής (του Υπουργού Δικαιοσύνης, κατόπιν εισήγησης του Ειδικού Γραμματέα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών), και όχι της δικαστικής λειτουργίας, συνάδει προς την αρχή της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των δικαστικών λειτουργών, ως ειδικότερη έκφανση της αρχής της οργανικής διάκρισης των λειτουργιών.

**20. Επί του άρθρου 133 παρ. 3 και 4**

Στις εν λόγω διατάξεις ορίζεται ότι εντάσσονται, αντίστοιχα, στη Βαθμίδα Β΄ και στη Βαθμίδα Α΄ Διαμεσολαβητών «οι διαμεσολαβητές, που πληρούν σωρευτικά τα ακόλουθα κριτήρια: (…) γ) έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον (…) ώρες πιστοποιημένης συνεχιζόμενης μετεκπαίδευσης εντός της τελευταίας διετίας πριν από την υποβολή της αίτησης της παρ. 7».

Δοθέντος ότι ζητήματα υποβολής της εν λόγω αίτησης ρυθμίζονται με τις διατάξεις της παραγράφου 6, και όχι της παραγράφου 7 (η οποία ορίζει τον σκοπό της χρήσης της βαθμίδας πιστοποίησης και ρυθμίζει ζητήματα δημοσιοποίησής της), η κατά τα ως άνω παραπομπή στην παράγραφο 7 πρέπει να τεθεί στο ορθό (παρ. 6).

**21. Επί του άρθρου 135**

Στην παράγραφο 5 ορίζεται ότι «[α]ίτηση εξαίρεσης είναι απαράδεκτη εφόσον αφορά τόσα μέλη του πειθαρχικού οργάνου, ώστε να καθίσταται αδύνατη η νόμιμη συγκρότησή του».

Η εν λόγω ρύθμιση απηχεί τη ρύθμιση του άρθρου 53 παρ. 1 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία «[ε]ίναι απαράδεκτη η αίτηση για την εξαίρεση ολόκληρου του δικαστηρίου του Αρείου Πάγου ή όλων των μελών της εισαγγελίας του ή τόσων αρεοπαγιτών, ώστε με τον αριθμό που απομένει να μην είναι δυνατή η νόμιμη συγκρότηση του δικαστηρίου αυτού». Όπως έχει κριθεί, η διάταξη του άρθρου 53 παρ. 1 ΚΠολΔ αναφέρεται στην αίτηση εξαίρεσης ολόκληρου του σώματος των αρεοπαγιτών ή της εισαγγελίας ή πάντως τόσων δικαστών, τακτικών και αναπληρωματικών, ώστε με τον αριθμό που απομένει να μην είναι δυνατή η νόμιμη συγκρότηση του δικαστηρίου, και όχι στην αίτηση εξαίρεσης όλων των δικαστών συγκεκριμένης σύνθεσης (πλην, ευνοήτως, της Ολομέλειας) του δικαστηρίου. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η αίτηση εξαίρεσης δεν κρίνεται απαράδεκτη, αλλά εξετάζεται κατ' ουσίαν (βλ. ΣτΕ 1693/2017, ως προς τους δικαστές που μετείχαν στην πενταμελή σύνθεση του Β΄ Τμήματος του Αρείου Πάγου, όπως και ΑΠ (ποιν) 1329/2002, ως προς όλα τα μέλη του Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου).

Δοθέντος ότι, εν προκειμένω, το πειθαρχικό όργανο των διαμεσολαβη-

τών, δηλαδή η Επιτροπή Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου υπό μονομελή σύνθεση, ως πρωτοβάθμιο όργανο, και υπό τριμελή σύνθεση, ως δευτεροβάθμιο, δεν είναι δικαστικό όργανο, αλλά διοικητικό, προσιδιάζει, εν προκειμένω, η διατύπωση της αντίστοιχης ρύθμισης του άρθρου 7 παρ. 6 του ΚΔΔ/σίας, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις περί αίτησης εξαίρεσης (όπως και εκείνες περί υποχρέωσης του μέλους που αντιλαμβάνεται ότι στο πρόσωπό του συντρέχει ένας από τους ρητώς μνημονευόμενους στον νόμο λόγους, να απέχει) «δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση που δηλώνεται αποχή, ή ζητείται η εξαίρεση, τόσων μελών συλλογικού οργάνου ώστε τα απομένοντα να μη σχηματίζουν την κατά την παρ. 1 του άρθρου 14 απαρτία». Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται, εξ άλλου, ότι ο κατά τα ως άνω περιορισμός της υποβολής και κατ' ουσίαν εξέτασης αίτησης εξαίρεσης για λόγους αμεροληψίας εφαρμόζεται μόνον επί συλλογικών οργάνων, και όχι επί μονομελών.

**22. Επί των άρθρων 135 παρ. 6 και 137 παρ. 3**

Στο πλαίσιο του πειθαρχικού δικαίου των διαμεσολαβητών, το άρθρο 135 παρ. 6 ορίζει ότι «[ο]ι αποφάσεις της Επιτροπής Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου καθίστανται εκτελεστές από τη γνωστοποίησή τους στον θιγόμενο και την ταυτόχρονη ενημέρωση του οικείου Μητρώου». Περαιτέρω, το άρθρο 137, περί παραγραφής των πειθαρχικών παραπτωμάτων των διαμεσολαβητών, παρ. 3 ορίζει ότι «[ο] διαμεσολαβητής ενημερώνεται ηλεκτρονικά μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας diamesolavisi.gov.gr ή της θυρίδας gov.gr και θεωρείται νομίμως κλητευθείς από τη λήψη της ειδοποίησης», ενώ η παρ. 4 ορίζει ότι «[κ]άθε πειθαρχική αναφορά που υποβάλλεται στην Επιτροπή Δεοντολογίας και Πειθαρχικού Ελέγχου καταχωρίζεται αμέσως σε ειδικό ηλεκτρονικό μητρώο και λαμβάνει μοναδικό αριθμό πρωτοκόλλου. Ο αριθμός πρωτοκόλλου κοινοποιείται ηλεκτρονικά στον αναφέροντα και στον καταγγελλόμενο διαμεσολαβητή και αναγράφεται σε όλες τις σχετικές πράξεις και αποφάσεις».

Δημιουργείται, εν προκειμένω, προβληματισμός ως προς το αν, εν όψει της ιδιαίτερης σημασίας για την άσκηση του επαγγέλματός του όπως και των διαδικασικών συνεπειών (προθεσμίες, κ.λπ.) αλλά και των δυσμενών συνεπειών (ποινές) της πειθαρχικής διαδικασίας για τον υπό πειθαρχικό έλεγχο διαμεσολαβητή, αρκεί η ηλεκτρονική, και μόνον, ενημέρωσή του, η οποία ενδέχεται να υπόκειται σε τεχνικές και άλλες αστοχίες. Επισημαίνεται, εξ άλλου, ότι δεν εισάγεται, εν προκειμένω, ειδική ρύθμιση για τη δημιουργία τεχνικών παραμέτρων που να επιτρέπουν να ανιχνευθεί πότε πράγματι προσπελάσθηκε και αναγνώσθηκε η οικεία ηλεκτρονική εγγραφή.

**23. Επί του άρθρου 150**

Ορίζεται, υπό την παράγραφο 1, στοιχείο γ), ότι, μεταξύ άλλων, στο ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματος βασικής εκπαίδευσης διαμεσολαβητών περιλαμβάνονται και «γ) Θεμελιώδη χαρακτηριστικά, βασικές έννοιες και αρχές της διαμεσολάβησης, κατά το ελληνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο».

Η αναφορά σε «ευρωπαϊκό» δίκαιο είναι ενδεδειγμένο να αντικατασταθεί από την αναφορά σε «δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ή «ενωσιακό» δίκαιο.

**24. Επί του άρθρου 155**

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 155 παρ. 4, «[η] θητεία των μελών της Κεντρικής Επιτροπής Διαμεσολάβησης (Κ.Ε.Δ.) που υπηρετούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος συνεχίζεται μέχρι τη λήξη της. Η νέα σύνθεση κατά το άρθρο 127 συγκροτείται μετά τη λήξη της τρέχουσας θητείας».

Δοθέντος ότι ως σύνθεση νοείται η συμμετοχή των τακτικών ή αναπληρωματικών μελών σε συγκεκριμένη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, το δεύτερο εδάφιο της εν λόγω ρύθμισης πρέπει να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Μετά τη λήξη αυτής, η Κεντρική Επιτροπή Διαμεσολάβησης συγκροτείται κατά το άρθρο 127».

**25. Επί του άρθρου 159**

Με το άρθρο 159 περί δικαστικής μεσολάβησης καθορίζονται οι διαφορές που δύνανται να υπαχθούν σε αυτή. Η παράγραφος 1 του άρθρου 159 ορίζει ότι «[σ]τη δικαστική μεσολάβηση δύνανται να υπαχθούν οι διαφορές των περ. α) και β) της παρ. 2 του άρθρου 75, εφόσον τα μέρη έχουν εξουσία διάθεσης επί του αντικειμένου της διαφοράς σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο».

Οι περιπτώσεις α) και β) της παρ. 2 του άρθρου 75 αφορούν στις «α) αξιώσεις αποζημίωσης κατά των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή ν.π.δ.δ., σύμφωνα με τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α΄ 164), β) διαφορές με δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν. 3429/2005 (Α’ 314), περί ορισμών και πεδίου εφαρμογής».

Ως εκ τούτου, η παραπομπή του άρθρου 159 παρ. 1 αποκλειστικά στο άρθρο 75 παρ. 2 αποκλείει από την υπαγωγή στη δικαστική μεσολάβηση τις αστικές και εμπορικές διαφορές οι οποίες μνημονεύονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 75. Αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με τον σκοπό του νομοσχεδίου όπως αυτός διατυπώνεται στον άρθρο 157: «Σκοπός του παρόντος Μέρους είναι η ρύθμιση της δικαστικής μεσολάβησης ως οργανωμένης μεθό-

δου εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, η οποία διεξάγεται με τη συνδρομή δικαστικού λειτουργού που ενεργεί ως δικαστής - μεσολαβητής, με στόχο την προώθηση της συναινετικής επίλυσης διαφορών κυρίως ιδιωτικού δικαίου και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τη δικαιοσύνη», οπότε, προφανώς εκ παραδρομής, παραλείπεται στο άρθρο 159 παρ. 1 η παραπομπή στην παράγραφο 1 του άρθρου 75.

**26. Επί των άρθρων 164 και 80 παρ. 6**

Σύμφωνα με το άρθρο 164, «[τ]ο δικαστήριο δύναται να συνεκτιμήσει την απόρριψη της πρότασης αποκλειστικά για την επιμέτρηση της δικαστικής δαπάνης. Αν η δικαστική απόφαση συμπίπτει κατ' ουσία με το περιεχόμενο της πρότασης, το δικαστήριο δύναται να επιδικάσει σε βάρος του μέρους που απέρριψε την πρόταση δικαστή - μεσολαβητή δικαστική δαπάνη έως το διπλάσιο εκείνης που θα επιδικαζόταν κατά τα άρθρα 176 έως 193 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182), ανεξαρτήτως της έκβασης της δίκης. Το δικαστήριο αιτιολογεί ειδικά την κατ' ουσίαν ταύτιση μεταξύ πρότασης και απόφασης».

Προβληματισμός γεννάται αναφορικά με την αναλογικότητα της δυνατότητας του διπλασιασμού της δικαστικής δαπάνης για τον διάδικο που ηττήθηκε, αφού απέρριψε πρόταση επίλυσης της διαφοράς κατ' ουσίαν ταυτόσημη με την απόφαση του δικαστηρίου. Η δικαστική μεσολάβηση ορίζεται στο άρθρο 3 εδάφιο στ) του νομοσχεδίου ως διαρθρωμένη διαδικασία συναινετικής επίλυσης ιδιωτικής διαφοράς. Παρατηρείται ότι ο επαπειλούμενος διπλασιασμός της δικαστικής δαπάνης σε περίπτωση άστοχης απόρριψης της πρότασης επίλυσης του δικαστή-μεσολαβητή, εμμέσως, πλην σαφώς, επηρεάζει την αυτονομία της ιδιωτικής βούλησης, καθιστώντας την καταφυγή στην εναλλακτική διαδικασία επίλυσης διαφοράς δυνητικά επιζήμια. Με άλλα λόγια, η πρόταση στο πλαίσιο της δικαστικής μεσολάβησης αποκτά δυνητικό περιεχόμενο για τη μεταγενέστερη δικαστική μεταχείριση του μέρους που την απέρριψε, αμβλύνοντας τη σαφή διάκριση μεταξύ της διαμεσολαβητικής και της δικαιοδοτικής λειτουργίας.

Περαιτέρω, το γεγονός ότι το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 164 απαιτεί από το δικαστήριο ειδική αιτιολόγηση ως προς την κατ' ουσίαν ταύτιση μεταξύ της πρότασης του δικαστικού μεσολαβητή και της μετέπειτα δικαστικής απόφασης, οδηγεί σε σύνδεση τμήματος της δικαιοδοτικής κρίσης του δικαστηρίου με προηγηθείσα πρόταση που έχει διατυπωθεί στο πλαίσιο συναινετικής επίλυσης της διαφοράς, χωρίς η πρόταση αυτή να εντάσσεται στο αντικείμενο της δίκης.

Οι ως άνω προβληματισμοί ισχύουν και ως προς την αντίστοιχη – στο

πλαίσιο του θεσμού της διαμεσολάβησης – διάταξη του άρθρου 80 παρ. 6, σύμφωνα με την οποία, «[τ]ο δικαστήριο δύναται να συνεκτιμήσει την απόρριψη της πρότασης αποκλειστικά για την επιμέτρηση της δικαστικής δαπάνης. Αν η δικαστική απόφαση συμπίπτει κατ' ουσίαν με το περιεχόμενο της πρότασης, το δικαστήριο δύναται να επιδικάσει σε βάρος του μέρους που απέρριψε την πρόταση του διαμεσολαβητή δικαστική δαπάνη έως το διπλάσιο εκείνης που θα επιδικαζόταν κατά τα άρθρα 176 έως 193 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182), ανεξαρτήτως της έκβασης της δίκης. Το δικαστήριο αιτιολογεί ειδικά την κατ' ουσίαν ταύτιση πρότασης και απόφασης».

Τέλος, γεννάται προβληματισμός αν η αποτύπωση της πρότασης επίλυσης του δικαστή-μεσολαβητή στο πρακτικό του άρθρου 164 παράγραφο 5 οδηγεί έν τινι μέτρω σε άρση της εμπιστευτικότητας της δικαστικής μεσολάβησης, αφού, σύμφωνα με το άρθρο 164 παρ. 3, «η πρόταση συντάσσεται εγγράφως κατά τρόπο σαφή, βάσει των δεδομένων που προέκυψαν κατά τη διαδικασία». Από την ανάγνωση της πρότασης, ο δικαστής μπορεί είτε ευθέως, είτε ακροθιγώς ή ακόμη και εξ αντιδιαστολής να λάβει γνώση δεδομένων που εισφέρθηκαν εμπιστευτικά στη διαδικασία μεσολάβησης και αποκλειστικά στο πνεύμα της αναζήτησης συναινετικής επίλυσης της διαφοράς (βλ. τον ορισμό της δικαστικής μεσολάβησης στο άρθρο 3 περ. στ).

**27. Επί του άρθρου 170**

Το άρθρο 170 παρ. 1 και 2 ορίζει ότι: «1. Αν το πρακτικό επίτευξης συμφωνίας περιέχει όρους οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αναγκαστικής εκτέλεσης, το επικυρωμένο αντίγραφο αυτού που χορηγείται από τη γραμματεία του δικαστηρίου συνιστά εκτελεστό τίτλο σύμφωνα με την περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 904 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182). 2. Το πρακτικό που περιέχει συμφωνία των μερών παράγει τα αποτελέσματα του άρθρου 268 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α΄ 164), περί απόφασης ή εκτελεστού δικαιογράφου για την αξίωση. Η εφαρμογή των άρθρων 321 και 322 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας τελεί υπό την επιφύλαξη της κατάθεσης του πρακτικού στη γραμματεία και της χορήγησης εκτελεστότητας σύμφωνα με την παρ. 1».

Δεν προκύπτει ευκρινώς γιατί, εν προκειμένω, η εφαρμογή των άρθρων 321 και 322 ΚΠολΔ περί δεδικασμένου τελεί, πέραν της κατάθεσης του πρακτικού στη γραμματεία, υπό την ως άνω προϋπόθεση της χορήγησης εκτελεστότητας, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του άρθρου 169 παρ. 7 του νομοσχεδίου, σύμφωνα με το οποίο, «μετά την κατάθεση πρακτικού δικαστικής μεσολάβησης: α) η άσκηση αγωγής για την ίδια διαφορά είναι απαράδεκτη

στο μέτρο που το αντικείμενό της καλύπτεται από τη συμφωνία, και β) τυχόν εκκρεμής δίκη καταργείται».

**28. Επί του άρθρου 186**

Η εν λόγω διάταξη εισάγει, μεταξύ άλλων, νέα περίπτωση υπό δα) στην παράγραφο 2 του άρθρου 6 του ν. 2664/1998, σύμφωνα με την οποία, «δα) Για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής κυριότητας με αιτία κτήσης την έκτακτη χρησικτησία, επί ακινήτου για το οποίο έχει καταχωρηθεί στο Κτηματολόγιο η ένδειξη «αγνώστου ιδιοκτήτη», ο ενάγων υποχρεούται, πριν από τη συζήτηση της αγωγής, να προσφύγει σε εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης σύμφωνα με το άρθρο 102 του Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών. Η μη διενέργεια της εισαγωγικής συνεδρίας διαμεσολάβησης επιφέρει το απαράδεκτο της συζήτησης της αγωγής του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 19 και στο άρθρο 79 του Κώδικα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφορών».

Δοθέντος ότι ζητήματα της κτηματολογικής διαμεσολάβησης στην οποία προβάλλεται ως αιτία κτήσης η έκτακτη χρησικτησία ρυθμίζονται με τις διατάξεις του άρθρου 101, και όχι του άρθρου 102 (το οποίο ορίζει τον σκοπό και το αντικείμενο της σχολικής διαμεσολάβησης), η κατά τα ως άνω παραπομπή στο άρθρο 102 πρέπει να τεθεί στο ορθό (άρθρο 101).

Περαιτέρω, η παραπομπή στο άρθρο 19 παρ. 2 δεν είναι ορθή, καθ' όσον το άρθρο 19 έχει μία παράγραφο, το δε περιεχόμενό του αναφέρεται στην παροχή εξουσιοδότησης προς έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τον καθορισμό της διαδικασίας καταλογισμού και είσπραξης της χρηματικής κύρωσης για αποχή από την εισαγωγική συνεδρία. Ενδεχομένως, νοείται το άρθρο 16 παρ. 1 και 2, σύμφωνα με το οποίο, «1. Στις διαφορές του άρθρου 15, η συζήτηση της αγωγής ενώπιον πολιτικού δικαστηρίου είναι απαράδεκτη, αν δεν έχει προηγηθεί εισαγωγική συνεδρία α) διαμεσολάβησης, κατά τα οριζόμενα στο Μέρος Γ΄ του παρόντος Κώδικα ή β) δικαστικής μεσολάβησης, κατά τα οριζόμενα στο Μέρος Δ΄ του παρόντος Κώδικα. 2. Η μέθοδος εναλλακτικής επίλυσης διαφορών μεταξύ αυτών της παρ. 1 επιλέγεται με συμφωνία των μερών. Ελλείψει συμφωνίας, η διαφορά υπάγεται σε εισαγωγική συνεδρία διαμεσολάβησης κατά το Μέρος Γ΄ του παρόντος Κώδικα».

**29. Επί του άρθρου 188**

Το άρθρο 188 του νομοσχεδίου τροποποιεί το άρθρο 176 του ν. 4412/2016 περί της διαιτητικής επίλυσης διαφορών στο πεδίο των δημοσίων συμβάσεων. Η παράγραφος 1 του άρθρου 188 του νομοσχεδίου ορίζει ότι «[σ]τα έγγραφα της σύμβασης, για έργα προϋπολογισμού ανώτερου του ενός εκα-

τομμυρίου (1.000.000) ευρώ και για μελέτες και τεχνικές και λοιπές συναφείς επιστημονικές υπηρεσίες προϋπολογισμού ανώτερου των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ, μπορεί να εγκριθεί και να περιληφθεί ρήτρα περί διαιτητικής επίλυσης κάθε διαφοράς που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος της σύμβασης συμπεριλαμβανομένων των διαφορών που ανακύπτουν από την κήρυξη αναδόχου ως έκπτωτου». Το άρθρο 188 προβαίνει ακόμη στην κατάργηση της παραγράφου 3 του άρθρου 176 του ν. 4412/2016, που ορίζει ότι «η διαιτητική απόφαση φέρει πλήρη, ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία». Δεν προκύπτει ευκρινώς ο λόγος για τον οποίο η ειδική αυτή απαίτηση καταργείται, η αιτιολογική έκθεση ουδέν αναφέρει σχετικώς, ενώ το άρθρο 59 του νομοσχεδίου περί της μορφής και του περιεχομένου της διαιτητικής απόφασης αναφέρει (παράγραφος 2) ότι, «με την επιφύλαξη αντίθετης συμφωνίας των μερών, η διαιτητική απόφαση είναι αιτιολογημένη, εκτός αν πρόκειται για διαιτητική απόφαση με περιεχόμενο συμβιβασμό των μερών, κατά το άρθρο 58». Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να εκδοθεί επί δημόσιας σύμβασης αναιτιολόγητη διαιτητική απόφαση.

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 176, η προβλεπόμενη κατίσχυση του κανονισμού διαφάνειας της UNCITRAL επί των εφαρμοστέων κανόνων διαιτησίας αντικαθίσταται από πρόνοια σύμφωνα με την οποία ο εν λόγω κανονισμός διαφάνειας εφαρμόζεται «στο μέτρο που είναι συμβατός με τη φύση των διαφορών που ανακύπτουν από δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και υπηρεσιών». Καταλείπεται, εν προκειμένω, στο διαιτητικό όργανο, υψηλή διακριτική ευχέρεια ως προς την εφαρμογή κανόνων διαφάνειας, εγείροντας προβληματισμό εξ επόψεως ασφάλειας δικαίου και προστασίας του δημοσίου συμφέροντος.

Περαιτέρω, η παράγραφος 8 του άρθρου 176 τροποποιείται, και ορίζει τα ακόλουθα: «Η οποιαδήποτε διαφορά εισάγεται με πρωτοβουλία οποιουδήποτε μέρους στο Συμβούλιο Επίλυσης Διαφορών, το οποίο εκδίδει μη δεσμευτική απόφαση, εντός τριάντα (30) ημερών από την εισαγωγή της διαφοράς. Εντός δεκαπέντε (15) ημερών από της εκδόσεως της απόφασης του ΣΕΔ τα μέρη δηλώνουν εγγράφως, αν αποδέχονται την εκδοθείσα απόφαση. Αποδοχή της απόφασης από τα μέρη επιλύει τη σχετική διαφορά κατά την έκταση της αποδοχής κάθε μέρους. Η έλλειψη έγγραφης δήλωσης μέρους εντός της προθεσμίας του δευτέρου εδαφίου ισοδυναμεί με αποδοχή της απόφασης του ΣΕΔ από το μέρος αυτό».

Απορία προκύπτει ως προς την έννοια της μη δεσμευτικής απόφασης που συνιστά, κατ' αρχήν, εσωτερική αντίφαση. Ακριβέστερη θα ήταν η χρήση του όρου «σχέδιο απόφασης» ή «πρόταση απόφασης».

Προβληματισμός γεννάται, επίσης, ως προς το θεσπιζόμενο τεκμήριο α-

ποδοχής της απόφασης του Συμβουλίου Επίλυσης Διαφορών για το μέρος που δεν προβαίνει σε εμπρόθεσμη έγγραφη δήλωση αποδοχής της (ή μη), εντός μάλιστα προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών. Ιδίως, μάλιστα, αναφορικά με τους δημόσιους φορείς που υπάγονται στη διάταξη, ζήτημα εγείρεται σε περίπτωση που η τεκμαιρόμενη αποδοχή συνεπάγεται πράξη διάθεσης ή αναγνώριση απαίτησης εις βάρος του Δημοσίου, εφόσον θα ελλείπει σχετικά ρητή πράξη του κατά νόμον αρμοδίου οργάνου. Σημειώνεται ότι με την ισχύουσα παράγραφο 8 του άρθρου 176 του ν. 4412/2026, νοείται αποκλειστικά και μόνο έγγραφη αποδοχή της απόφασης.

**30. Επί του άρθρου 193**

Επισημαίνεται ζήτημα αρίθμησης των παραγράφων στο άρθρο 193. Η παράγραφος 3 του άρθρου 193 παραπέμπει σε παράγραφο 2 που δεν υφίσταται, ενώ το αντικείμενο του άρθρου 2 στο οποίο αναφέρεται η παράγραφος 3 είναι αυτό του άρθρου 1.

**31. Επί του άρθρου 207**

Με την παρ.1 του άρθρου 207 τροποποιείται η παρ.1 του άρθρου 386 Ποινικού Κώδικα, και προστίθεται το εξής εδάφιο : «Αν ο δράστης, έχοντας ενωθεί με άλλον, διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα: α) με εκμετάλλευση της ευαλωτότητας του θύματος λόγω ηλικίας ή διανοητικής κατάστασης ή β) με την πρόκληση φόβου, ταραχής ή ανασφάλειας, επιβάλλεται κάθειρξη έως οκτώ (8) έτη και χρηματική ποινή». Με την παρ. 2 του άρθρου 207 τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 386Α του Ποινικού Κώδικα και προστίθεται το εξής εδάφιο: «Αν ο δράστης, έχοντας ενωθεί με άλλον, διαπράττει απάτες με υπολογιστή κατ' επάγγελμα: α) με εκμετάλλευση της ευαλωτότητας του θύματος λόγω ηλικίας ή διανοητικής κατάστασης ή β) με την πρόκληση φόβου, ταραχής ή ανασφάλειας, επιβάλλεται κάθειρξη έως οκτώ (8) έτη και χρηματική ποινή». Εν προκειμένω, παρατηρούνται τα εξής:

α) Επειδή η κατ' επάγγελμα τέλεση εγκλήματος, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 13 στοιχ. ε΄ του Ποινικού Κώδικα, δεν προϋποθέτει αποκλειστικά την επανειλημμένη τέλεση, οι φράσεις «διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα» και «διαπράττει απάτες με υπολογιστή κατ' επάγγελμα» είναι ενδεχόμενο να δημιουργήσουν σύγχυση κατά την εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων. Συνεπώς, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να αναδιατυπωθούν ως εξής: «τελεί απάτη κατ' επάγγελμα» και «τελεί απάτη με υπολογιστή κατ' επάγγελμα».

β) Το έγκλημα του άρθρου 386Α ΠΚ (απάτη με υπολογιστή) αποτελεί γνήσιο κυβερνοέγκλημα, και δεν απαιτεί παραπλάνηση φυσικού προσώπου (βλ. Χ. Μυλωνόπουλο, Ποινικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, Αθήνα, 2021, σελ. 482-

486). Συνεπώς, η πρόκληση σε φυσικό πρόσωπο φόβου ταραχής ή ανασφάλειας δεν συνδέεται με την εγκληματική συμπεριφορά, όπως αυτή περιγράφεται στην παρ.1 του άρθρου 386Α ΠΚ. Ως εκ τούτου, η φράση «με την πρόκληση φόβου, ταραχής ή ανασφάλειας» στο άρθρο 386Α ΠΚ θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να διαγραφεί.

Περαιτέρω, θα ήταν σκόπιμο, για την απρόσκοπτη εφαρμογή της προτεινόμενης διάταξης, η φράση «με εκμετάλλευση της ευαλωτότητας του θύματος λόγω ηλικίας ή διανοητικής κατάστασης» στο άρθρο 386Α ΠΚ να αναδιατυπωθεί, ως εξής: «σε βάρος προσώπου σε ευάλωτη θέση λόγω ηλικίας ή διανοητικής κατάστασης».

Αθήνα, 14 Οκτωβρίου 2026

Οι εισηγητές
Κωνσταντίνος Δεληκωστόπουλος
Αθανασία Διονυσοπούλου
Αν. Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Μαριάνθη Καλυβιώτου
Αθηνά Κοντογιάννη
Νικόλαος Παπασπύρου
Αν. Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών